

Speciale, juni 2019, 10 semester

Kandidatuddannelsen i Socialt Arbejde, Institut for sociologi og Socialt Arbejde

Aalborg Universitet, København



Empowerment baseret Netværksrådslagning i Kriminalforsorgen

En kvalitativ undersøgelse af betingelserne for at udøve kritisk socialt arbejde i fængsler.

Dato: 24 juni, 2019

Anslag: 170.832

Vejleder: Kjeld Olav Høgsbro

Antal sider: 92

Specialet er udarbejdet af:

Navn: Ida Fransiska Schroll: 20170901

Navn: Charlotte Prüsse Møll-Jensen: 20170864

Forord

Følgende opgave er vores afsluttende specialeprojekt på kandidatuddannelsen i socialt arbejde ved Aalborg Universitet. Specialet beskæftiger sig med Empowerment baserede metoder indenfor resocialisering i kriminalforsorgens fængsler.

Formålet med vores speciale er at undersøge, hvordan de professionelle oplever praksisudøvelsen af en Empowerment baseret metode indenfor fængslets rammer. Det er vores forhåbning, at projektet kan bidrage til refleksioner omkring udviklingen af den eksisterende praksis inden for de resocialiserende indsatser i socialt arbejde i Kriminalforsorgen.

Inspirationen til projektet udspringer af vores interesse for, hvordan en institutionel kontekst som fængslet, der er baseret på eksklusion af individet, kan bidrage til inklusion i samfundsfællesskabet, og hvilken rolle socialt arbejde kan spille i den sammenhæng.

Fokus for projektet er at opnå forståelse for, hvilken betydning fængslets særlige ramme har for udøvelsen af Empowerment principperne i metoden Netværksrådslagning. De professionelle samordnere fra Cafe Exit, der praktiserer tilgangen i fængslerne, og deres oplevelser med metoden, vil være udgangspunkt for empiriindsamling og analyse.

Abstract

This project examines how an Empowerment-based method; Network consultation is practiced in the Danish Prison and Probation Service, Kriminalforsorgen.

The conclusions suggests that institutional frameworks and relations between actors have a significant impact on how the methodological basic principles can be practiced. Network consultation is a new method of rehabilitation and draws on a theoretical foundation which is believed by several scholars to be incompatible with the approaches that are dominant in the Prison and Probation Service - the cognitive approaches. Through semi-structured qualitative interviews with the professional coordinators who practice the method in the institutions, we gain insight into how the practitioners experience the **conditions** to unfold the dimensions of the Empowerment method. As well as we explore how the alleged theoretical contradictions between the Empowerment perspective and the cognitive approaches and how the institutional framework and the relationship between the actors affect the practice.

The theoretical contradiction is examined through Gun S. Hutchinson & Siv Olstedals respective models for social work - the cognitive learning perspective and the conflict perspective there each contributes to the understanding of the alleged discrepancy. The experiences of the informers and the unfolding of the Empowerment dimensions are primarily based on Associate Professor Maja Lundemark Andersen's Empowerment understanding. That emphasizes that empowerment approaches must be practiced from a critical societal perspective.

The understanding of how the institutional framework effects the practice and relations and power relations between actors arises from institutional organization theory. The theory contributes to an understanding of how actors within the organizational field in their pursuit to achieve legitimacy promotes methodological unification highlights how practices spread in the same field. Erving Goffmann's reflections on the Total Institution complements with insight into the special conditions that characterize the staff's working conditions in the prison.

The study's conclusions indicate that power relations in the organizational field leads to segregation of significant dimensions of the Empowerment method in the rehabilitation practice in the Danish Prison and Probation Service, Kriminalforsorgen.

Indholdsfortegnelse

FORORD	2
ABSTRACT	3
KAPITEL 1: INDLEDNING	6
PROBLEMFELT	7
PROBLEMFOMULERING:	9
PROJEKTETS METODISKE UDGANGSPUNKT	10
AFGRÆNSNING	10
BEGREBSAFKLARING	11
SPECIALETS OPBYGNING	13
KAPITEL 2: INSTITUTIONEL OG RETLIG RAMME	14
KRIMINALFORSORGEN	14
CAFE EXIT	15
SOCIALT UDVIKLINGSCENTER (SUS)	16
ORGANISATIONSMODEL	17
RETLIG RAMME	18
<i>Overordnet Retlig Ramme</i>	18
<i>Straffuldbyrdelsesloven</i>	18
KAPITEL 3: VIDENSKABSTEORETISK UDGANGSPUNKT	21
HERMENEUTIKKEN SOM VIDENSKABSTEORETISK PERSPEKTIV	21
FILOSOFISK HERMENEUTIK	22
FORFORSTÅELSER OM DET SOCIALE FÆNOMEN	24
HORISONTSAMMENSMELTNING	24
KAPITEL 4: METODISKE OVERVEJELSER	26
UNDERSØGELSESPROCESSEN	26
LITTERATURSTUDIE	27
ADGANG TIL FELTET/GATEKEEPER	28
KVALITATIV METODE	29
DE UDVALGTE INFORMANTER	30
INTERVIEWGUIDE	31
INTERVIEWENE I PRAKSIS	31
TRANSKRIBERING	32
ETISKE OVERVEJELSER	32
FORTOLKNINGS REDSKABER	33
<i>De tre fortolkningsniveauer:</i>	33

ANALYSESTRATEGI	34
<i>Første og anden kode runde</i>	34
<i>Sammenfatning af kodelister</i>	35
KVALITET I UNDERSØGELSEN	35
KAPITEL 5: TEORETISK UDGANGSPUNKT	38
TEORI: ANALYSE 1	38
<i>Det konfliktteoretiske perspektiv</i>	38
<i>Det kognitive læringsteoretiske perspektiv</i> :.....	40
TEORI: ANALYSE 2	41
<i>Empowerment</i> :.....	42
TEORI: ANALYSE 3	46
<i>Ny Institutionel organisationsteori</i> :	46
<i>Erving Goffman</i>	47
KAPITEL 6: ANALYSER.....	49
ANALYSE 1	49
<i>Analyse</i>	50
<i>Delkonklusion</i>	57
ANALYSE 2	59
<i>Analyse</i>	59
<i>Delkonklusion</i>	69
ANALYSE 3	71
<i>Analyse</i>	71
<i>Delkonklusion</i> :.....	79
KAPITEL 7: DISKUSSION	80
TOLKNING OG TEORETISK RAMME.....	80
METODE.....	82
KAPITEL 8: KONKLUSION	83
KAPITEL 9: PERSPEKTIVERING	86
KAP. 10: LITTERATURLISTE	88

Kapitel 1: Indledning

Formålet med dette projekt er at undersøge, hvordan en Empowerment baseret metode, kaldet Netværksrådslagning, udfolder sig indenfor Kriminalforsorgens institutionelle kontekst, med udgangspunkt i de professionelle samordneres oplevelser.

I perioden 2015-17 blev metoden Netværksrådslagning implementeret i Kriminalforsorgen i samarbejde med Cafe Exit og Socialt Udviklingscenter, hvormed metoden blev en del af Kriminalforsorgens resocialiserende indsatser - indsatser der er domineret af kognitiv behandling. Metoden bliver udmøntet af efteruddannet personale fra Café Exit, kaldet samordnere. Samordnerne fungerer som tovholder af processen med de indsatte (Socialt Udviklingscenter, 2017:3).

Netværksrådslagning er en Empowerment baseret metode, hvor samordnerne placerer den indsatte centralt i beslutningsrollen for, hvad der skal til for at leve et kriminalitetsfrit liv, og hvor den indsatte, i et samarbejde med sit nære- og professionelle netværk, kan indfri målene mod dette. Dette lægger sig op ad det essentielle ved Empowerment, der omhandler at det handler om at give brugerne "kraft til at opnå kontrol med eget liv" (Andersen, L. M., Brok, P. N. & Mathiasen, H. 2006:11). Empowerment baseret socialt arbejde skal understøtte et ressourcebaseret og frigørende syn på mennesket gennem mobilisering af underprivilegerede gruppers kræfter mod at ændre samfundsvilkårene (Andersen, J. 2005:63-64).

Empowerment baserede metoders udfoldelsesmuligheder i kriminalforsorgens institutionelle kontekst er, i vores optik, et emne af væsentlig betydning for socialt arbejde af flere årsager:

For det første repræsenterer implementeringen af metoden Netværksrådslagning i Kriminalforsorgen potentielt en ny forståelse af, hvad der kan være væsentligt i forhold til rehabilitering af kriminelle, og kan danne grundlag for udvikling af praksis i Kriminalforsorgens institutioner.

For det andet mener flere forskere, at anvendelsen af kognitive metoder og Empowerment baserede metoder, har et indbygget modsætningsforhold. Anvendelsen af disse metoder i praktisk kombination, illustrerer til stadighed et behov for at drøfte samspillet mellem teori og praksis i socialt arbejde.

Problemfelt

Hvordan vi som samfund resocialiserer kriminelle bedst muligt, og hvordan fængsler kan bruges konstruktivt i den sammenhæng, har været genstand for megen debat historisk set (Smith, S. P. 2006:93-94).

Diskussionen har været præget af skiftende tiltro til, om institutionens umyndiggørende og af samfundet ekskluderende rammer overhovedet egnede sig til inklusion (Smith, S. P. 2006:94-95).

Med What Works paradigmet, der opstod i starten af 00'erne, blev der i Kriminalforsorgen øget tiltro til, at behandling virker (Smith, S. P. 2006:97).

I kølvandet herpå udrullede Kriminalforsorgen i 2013 kognitiv behandling til samtlige af Kriminalforsorgens institutioner (Justitsministeriet, 2012:9).

Kognitiv behandling der tilsigter at lære individet, her de indsatte, mere selvkontrol, så de ikke begår kriminalitet efter endt afsoning (Smith, S. P. 2006:106).

Forståelsen af kriminalitet som socialt problem er i kognitiv terapi stærkt individualiseret (Hutchinson, G. S. & Oltedal, S. 2006:185). Et eksempel herpå er Risk, Need and Responsivity (RNR), der beskrives som en evidensbaseret metode, hvor den kriminelles kriminogene faktorer identificeres, og hvor den resocialiserende indsats tilrettelægges ud fra fastsatte kriterier i metoden (Vidensportalen, 2014). De kriminogene faktorer henviser til de årsager, der ligger bag et individs kriminelle handlinger såsom aggressiv adfærd, misbrug med videre (Justitsministeriet, 2012). Kognitiv adfærdsterapi blev hermed indført som fundament for de resocialiserende indsatser i Kriminalforsorgens regi.

Udrulningen af RNR til samtlige af Kriminalforsorgens institutioner bevirker, at det kognitive perspektiv får en betydelig indflydelse på den måde, man opfatter de indsatte.

Sideløbende med satsningen på den kognitive adfærdsterapeutiske tilgang, afprøvedes også Netværksrådslagning, og på denne baggrund blev der i perioden fra 2008-2010 udført et pilotprojekt, hvor Netværksrådslagning blev implementeret for en prøveperiode i et samarbejde mellem Café Exit, Socialt Udviklingscenter og tre af landets statsfængsler, Horserød, Møgelkær og Nyborg (Bilag 6:3).

Som resultat heraf blev der foretaget en implementering af Netværksrådslagning i 2015, som skal færdig evalueres i 2019 (Socialt Udviklingscenter, 2017:6).

Netværksrådslagning er udviklet af Socialt Udviklingscenter (SUS) i samarbejde med Cafe Exit på baggrund af en metode, der er udviklet til brug for socialt arbejde på familieområdet – familierådslagning (Socialt udviklingscenter, 2017). Familierådslagning er baseret på Empowerment teori, hvilket er blevet overført til Netværksrådslagning (IIRP. 2016:1).

Empowerment tilgangen omfatter et bredt og omdiskuteret begrebsapparat som både dækker over en videnskabsteoretisk grundforståelse, anvisninger for praksis og selve mindsettet hos praktikerne (Social Udviklingscenter, 2009:12).

Et hovedtræk i tilgangen er det frigørende og samfundskritiske sigte, hvorfor metoden placeres under de retninger i socialt arbejde der betegnes "Critical Social Work" af Hutchinson & Oltedal (Hutchinson, G. S. & Oltedal, S. 2006:188).

For den enkelte borger og praktiker betyder dette, at praktikerne som professionelle skal opgive deres patent på at være eksperter, og give borgeren retten tilbage til at være ekspert i eget liv, og få magten tilbage (Andersen, M. L., Brok. N. P. & Mathiasen, H. 2006:14-15, 21). Empowerment perspektivet ses blandt andet i Netværksrådslagning ved, at den indsatte skal indtage hovedrollen som beslutningstager i eget liv (Socialt Udviklingscenter, 2017:7).

Disse tilgange - Empowerment og Kognitiv adfærdsterapi, hviler ifølge adskillige forskere, herunder Lektor Maja Lundemark Andersen, på fuldstændigt modstridende opfattelser af, hvad samfundet er, og hvordan sociale problemer kan forstås og disse implicerer meget forskellige handleanvisninger for det sociale arbejde.

Lundemark argumenterer helt konkret for, at tilgangene er for modsætningsfyldte til, at de kan komplimentere hinanden i det sociale arbejde, da de er baseret på teoretiske modsætninger, der gensidigt udelukker hinanden (Andersen, L. M., et. al. 2006:11).

Der er således tale om en institutionel kontekst – Fængslet og Kriminalforsorgen, som fremstår domineret af en bestemt forståelsesramme – det kognitive læringsperspektiv.

Ind i denne ramme er der blevet implementeret en metode, som er baseret på myndiggørelse og samfundskritik, og derved foretaget en kombination af metoder, som, af nogle forskere, anses for værende en dikotomi (Andersen, L. M., et. al. 2006:11).

På baggrund af dette teoretiske modsætningsforhold har vi en forforståelse om, at Netværksrådslagning som metode på baggrund af sit frigørende og samfundskritiske sigte, må møde modstand, når dens elementer skal praktiseres og udfoldes inden for fængslets ramme.

SUS har evalueret implementeringsprocessen og beskrevet brugernes oplevelser af metoden. Rapporten/evalueringen indeholder dog ingen viden om de professionelle samordneres oplevelser med den praktiske anvendelse af metoden. Rapporten beskæftiger sig heller ikke med det teoretiske grundlag for metoden, og den betydning, det kan have for implementeringen.

Det har derfor været essentielt for dette projekt at øge forståelsen af Empowerment baserede metoders udfoldelsesmuligheder i Kriminalforsorgen gennem praktikerne. De professionelle samordnere bliver således projektets informanter.

Ovenstående har ført os frem til nedenstående problemformulering og arbejdsspørgsmål, der tilsammen danner rammen om en undersøgelse af, hvordan en metode som Netværksrådslagning, som er baseret på Empowerment, kan udmøntes i en institutionel kontekst, hvor den altovervejende tilgang i resocialiseringsopgaven er domineret af kognitive metoder.

Problemformulering:

Hvordan kan fængslets rammer kombineres med myndiggørelse gennem Empowerment?

Dette vi vil belyse gennem nedenstående tre **arbejdsspørgsmål**, der danner grundlag for hver deres analyse:

- Arbejdsspørgsmål 1: Hvori kan det teoretiske og praktiske modsætningsforhold ses mellem kognitiv behandling og Empowerment?
- Arbejdsspørgsmål 2: Hvordan oplever samordnerne at praktisere Empowerment i et fængsel?
- Arbejdsspørgsmål 3: Hvilken betydning har de institutionelle rammer for relationen mellem de to organisationer, Kriminalforsorgen og Café Exit?

Projektets metodiske udgangspunkt

Det metodiske udgangspunkt er den kvalitative metode, idet vi undersøger de to samordnere, fra Café Exit, Palle og Louises mening om metoden. Netværksrådslagning i praksis og deres samarbejde med Kriminalforsorgen. Dette gør vi gennem semistrukturerede kvalitative livsverdeninterviews. Baggrunden for valg af semistruktureret interviewform er, at vi som interviewere gerne vil have et forholdsvist åbent interview med muligheder for sidespring og yderligere uddybning af eventuelle bemærkninger i interviewene med samordnerne.

Afgrænsning

Som anført i indledningen er Netværksrådslagning synonymt med familierådslagning. Familierådslagning som metode kan anskues fra forskellige teoretiske perspektiver og tolkes ind i forskellige paradigmer (Faureholm, J. & Brønholt, L. L. 2005:48).

De grundlæggende principper hviler dog på et menneskesyn og en ressourcetænkning, som har sit udspring i Empowerment (Faureholm, J. & Brønholt, L. L. 2005:167).

I dette projekt fokuserer vi derfor på Empowerment principperne i tilgangen. Dette kan yderligere begrundes med, at familierådslagning som metoden udspringer af samt Empowerment, begge tilhører det kritiske perspektiv i socialt arbejde (Hutchinson, G. S. & Oltedal, S.2006:188).

Kritisk socialt arbejde i fængsler udgør i sig selv et modsætningsforhold pga. fængslernes formål - at fuldbyrde straffe (Kriminalforsorgen: *Flerårsaftaler og mål*). Hvordan fængslerne fuldbyrder straffe, er nemlig resultatet af en politisk beslutning, da målene for Kriminalforsorgens drift er politisk bestemt (Justitsministeriet, 2012).

Det frigørelsesperspektiv og den samfundskritiske position, der ligger i Empowerment, fremstår således diametralt i modsætning til Kriminalforsorgens erklærede formål. Vi har derfor fundet det særskilt relevant at beskæftige os med betingelserne for kritisk socialt arbejde i Kriminalforsorgen.

Vi har endvidere foretaget en afgrænsning fra den effektevaluering af Netværksrådslagning, som er udarbejdet af Socialt Udviklingscenter i 2017 (Socialt Udviklingscenter, 2017). Fokus i denne effektevaluering ligger på fængselspersonalet, de indsatte og deres netværks vurdering af metoden, og hvad den bidrager med. Dette danner grundlag for vores valg af informanter, da vi i effektevalueringen så et manglende fokus på samordnernes vurdering af metoden, og arbejdet med den i praksis.

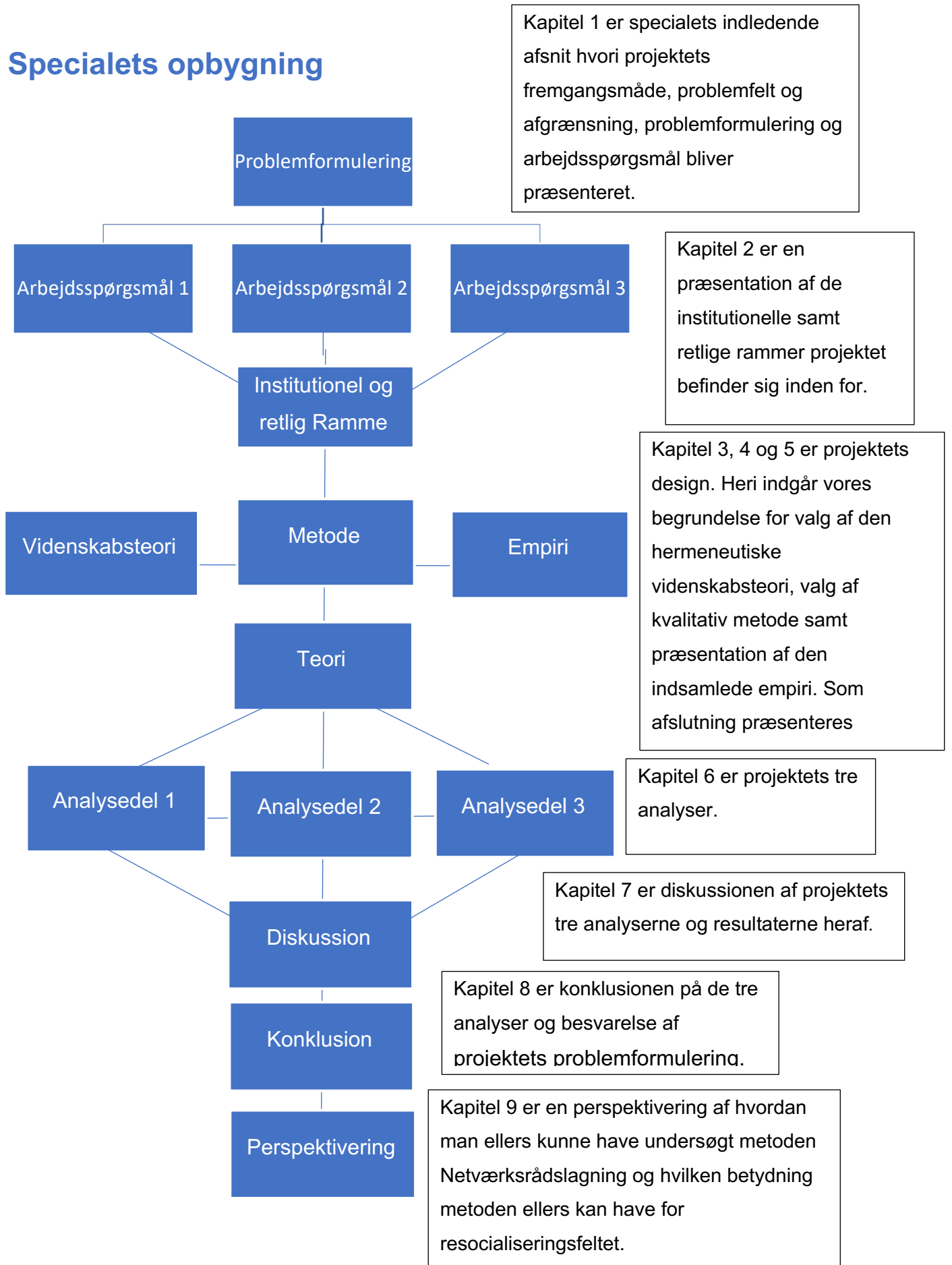
Begrebsafklaring

Dette afsnit er en afklaring af, hvad indholdet er i de mest benyttede begreber i projektet:

- **Metode:** En teknik eller fremgangsmåde der anvendes på en bestemt planlagt måde med et bestemt mål for øje (Den danske ordbog: *Metode*).
- **Tilgange:** Skal forstås mere åbent end metode. Det henviser således til en måde, hvorpå man som professionel anskuer et problem. "*Henviser til en måde hvorpå man griber et emne an eller anskuer en problemstilling*" (Den danske ordbog: *Tilgang*).
- **Bruger/Indsat:** I dette speciale bruges betegnelsen "Indsatte" om de mennesker, som det hele handler om. Empowerment perspektivet benytter ellers begrebet "Bruger" som fællesbetegnelse for at betone det aktive og deltagende i rollen (Andersen, L. M., Brok, P. N. & Mathiasen, H. 2006:16). Men i kraft af den institutionelle kontekst, hvor man som fængslet pr. definition er frataget magten og kontrollen med eget liv, giver begrebet "bruger" ikke mening. Begrebet "indsat" bruges derfor konsekvent med den hensigt at understrege den magt/afmagtsrelation i forhold til systemet, som disse mennesker befinder sig i.
- **Risk Need Responsivity:** Risk Need Responsivity (RNR) er de principper, som danner grundlag for det resocialiserende arbejde i Kriminalforsorgen. Det er en tilgang der udspringer af kognitiv adfærdsterapi. I dette projekt bruges betegnelsen synonymt med PCC = the psychology of criminal conduct ", Idet PCC er det teoretiske grundlag for RNR (Andrews, D. A. & Bonta, J. 2006:7)

- **Adfærd:** Betyder den måde man opfører sig på, tænker på eller føler enten ubevidst eller bevidst (Hutchinson, G. S. & Oltedal, S. 2006:43)
- **Modstand:** I dette projekt henviser dette begreb til den måde, hvorpå man forsøger at forhindre noget man er uenig i - en form for modmagt (Den danske ordbog).
- **Mikro-, makro-, mesoniveau:** Samfundsteorier opdeles i 3 niveauer, hvor makroniveauet henviser det generelle niveau, hvor man søger at forstå de grundlæggende præmisser i samfundets indretning, sammenhæng og organisering. Mesoniveauet henviser til gruppeniveauet med fokus på, hvordan enkelte aktører og principper fungerer sammen og mikroniveauet beskæftiger sig med det relationelle mellem enkelte individer eller individer og små grupper (Larsen, J. D. & Kristiansen, B. L. 2014:59-60).

Specialets opbygning



Kapitel 2: Institutionel og retlig ramme

I følgende kapitel præsenteres de tre aktører, som udgør den institutionelle ramme, hvori Netværksrådslagning som metode er blevet udviklet og implementeret.

Dette kapitel indeholder beskrivelser af de tre organisationer: Kriminalforsorgen, Café Exit og Socialt Udviklingscenter efterfulgt af en grafisk model, der viser de tre organisationer og deres hovedopgaver i forhold til metoden Netværksrådslagning. Slutteligt vil der komme en beskrivelse af den retlige ramme.

Kriminalforsorgen

Direktoratet for Kriminalforsorgen varetager overordnet strategi, styring og koordinering på tværs af hele Kriminalforsorgen.

Herunder er det fire områdekontorer, som står for driften af alle landets tretten fængsler og syvogtredive arresthuse. Hertil kommer tretten afdelinger af Kriminalforsorgen i Frihed, der fører tilsyn med prøveløsladte, fodlænkeafsonere, individer i samfundstjeneste samt de syv pensioner (Kriminalforsorgen: *Flerårsaftaler og mål*).

Kriminalforsorgen hører under justitsministeriet ligesom politiet, anklagemyndigheden og domstolene, og de har som overordnet formål at bekæmpe kriminalitet (Kriminalforsorgen: *Flerårsaftaler og mål*). Kriminalforsorgens retlige ramme er straffuldbyrdsloven fra 2001, som fastsætter regler og rammer for de indsattes rettigheder og pligter (Retsinformation, 2001).

Kriminalforsorgens opgave er opdelt i to: den ene del af Kriminalforsorgen hovedformål er at udøve kontrol og sikkerhed den anden del omhandler støtte og motivation for den indsatte til at leve et kriminalitetsfrit liv (Kriminalforsorgen: *Flerårsaftaler og mål*).

Kriminalforsorgen har som en del af sin målsætning at tilsikre et tæt samarbejde med sine omgivelser, kommunerne og de private aktører (Kriminalforsorgen: *Flerårsaftaler og mål*).

Kriminalforsorgens resocialiserende indsatser baserer sig på de kognitivt funderede principper Risk, Need and Responsivity, som blev indført i samtlige af Kriminalforsorgens institutioner som et led i flerårsaftalen 2013-2016 (Justitsministeriet, 2012:9).

Flerårsaftalen er en politisk aftale mellem justitsministeriet og Kriminalforsorgen, som omhandler Kriminalforsorgens drift og økonomi (Kriminalforsorgen: *Flerårsaftaler og mål*).

Cafe Exit

Café Exit blev grundlagt i 2006 af fængselspræsterne fra Københavns fængsler (Café Exit og Folkekirkens uddannelses- og videnscenter, 2016) og har afdelinger i både København, Odense og Århus (Café Exit: *Her er vi*).

Café Exit er en privat forening med kirkelige rødder, som løser resocialiserende opgaver i samarbejde med kriminalforsorgen og kommunerne (Café Exit og Folkekirkens uddannelses- og videnscenter, 2016:31). Der er aktuelt elleve ansatte, som udgør ledelsen, administrationen og rådgivningsfunktioner. Herudover er der over to hundrede frivillige (Café Exit og Folkekirkens uddannelses- og videnscenter, 2016:32).

Foreningen har en bred vifte af tilbud til nuværende samt tidligere indsatte herunder gældsrådgivning, mentorstøtte, kultur og fritidsaktiviteter, familiemøder, Netværksrådslagning med videre.

Café Exit målsætning og mission er beskrevet som følger: "Målet er at hjælpe det enkelte menneske til at tage ansvar for sit eget liv, og til at arbejde med de udfordringer, som kommer" (Café Exit og Folkekirkens uddannelses- og videnscenter, 2016:32).

Cafe Exit har en vision om at understøtte et samfund:

"[...] hvor straffede personer bliver integrerede i fællesskabet. Dette sker dels ved at støtte indsatte og tidligere indsatte på deres vej ud i samfundet, dels ved at påvirke politikere og borgere til at se straffede personer som mennesker, der kan bidrage til fællesskabet " (Cafe Exit, 2017:2).

Cafe Exit finansieres primært af fondsmidler, herunder satspuljemidler som aktuelt løber til 2020. Herudover finansieres Cafe Exit af private bidrag -kontingenter, medlemskaber, indtægter fra cykelsalg samt midler fra private fonde såsom OK Fonden, AP Møller fonden og TRYGFonden (Café Exit: *Vi støttes af*).

Cafe Exit har de sidste år været genstand for forskning og evaluering gennem blandt andet Folkekirkens uddannelses- og videnscenter, FUV, som i 2017 udarbejdede rapporten "Uden for Murene", som dokumenterer og analyserer kirkelig resocialisering i de nordiske lande. Af rapporten fremgår det at:

”kirkens sociale arbejde, beskrives i rapporten som udtryk for en værdirevolution, der tilbyder et supplement til samfundets hierarkiske magtstrukturer både under og efter afsoningen. Diakonien anerkender behovet for, at der fældes domme og udmåles straf i samfundet, som det formuleres i det anvendte empiriske materiale. Den peger imidlertid samtidig på behovet for, at det enkelte menneske, som får en dom og afsoner en sådan, også bliver mødt som andet end den dømte, både imens dommen afsones, og når livet skal leves efter afsonet dom uden for fængslets mure. Det betyder, at diakonien i ord og handling peger på vigtigheden af at se den dømte som andet og mere end den dømte” (Café Exit og Folkekirkens uddannelses- og videnscenter, 2016:5).

Herudover udarbejdede Cafe Exit i samarbejde med Socialt Udviklingscenter i 2017 rapporten ”Fra Fængsel til Frihed”, der evaluerer metoden Netværksrådslagning som resocialiserende indsats (Socialt udviklingscenter, 2017).

Socialt Udviklingscenter (SUS)

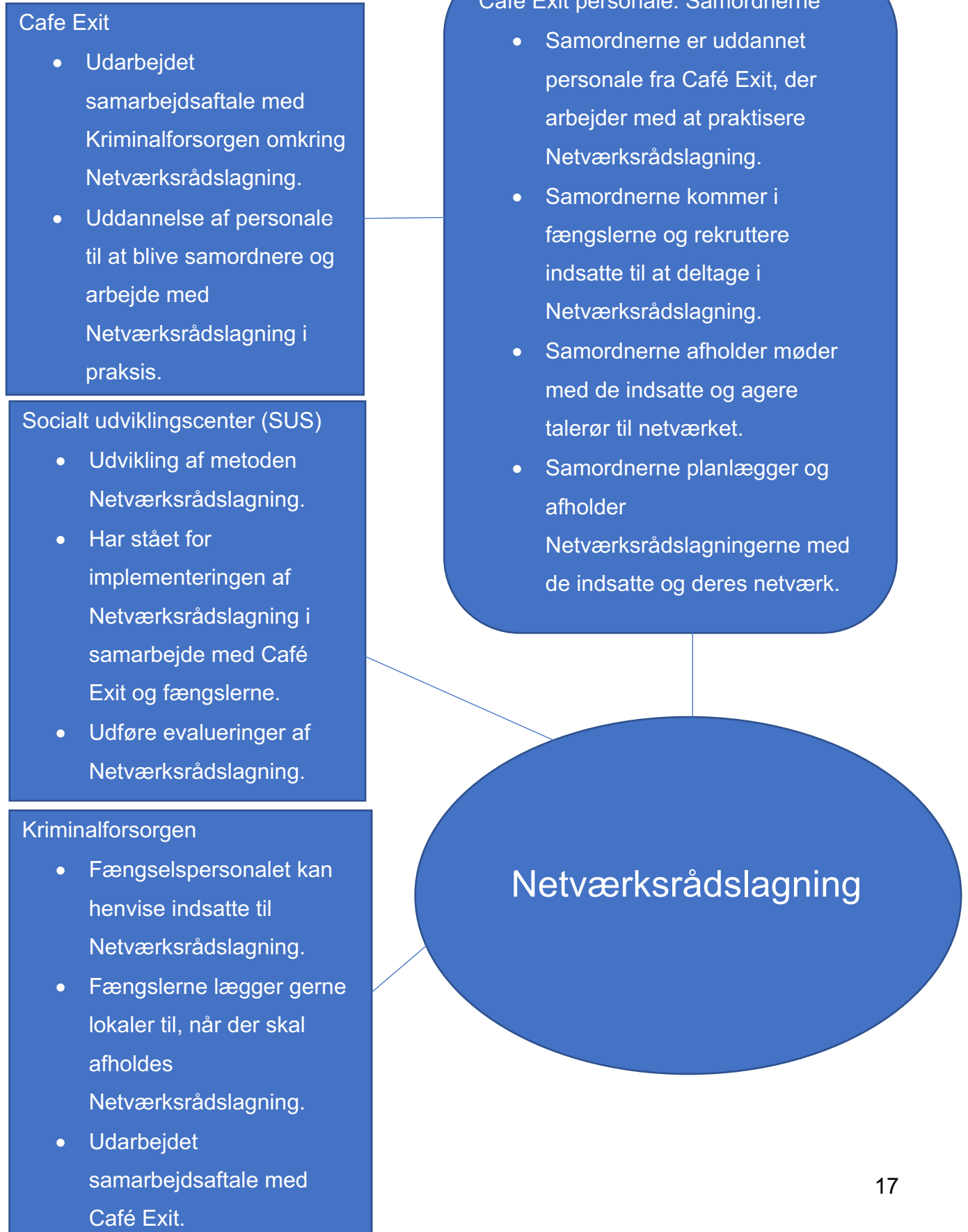
”Vi arbejder på tværs af fagområder og sektorer, og involverer borgere og professionelle i engagerende og udviklende processer. Vi skaber resultater ved at kombinere viden om, hvad der virker, med nysgerrighed og mod til at eksperimentere” (Socialt udviklingscenter: *Om os*).

SUS blev etableret tilbage i 1992, og har sidenhen haft som mål, gennem forskning inden for det social-praktiske felt, at forbedre den socialfaglige praksis med de udsatte grupper i fokus. SUS arbejder både i Danmark og i udlandet med det formål at øge kvalitet samt effekt i de allerede eksisterende indsatser inden for området.

SUS har flere forskellige roller inden for forskningen på det socialfaglige felt, og undersøger feltet både fra et professionelt- og et borgerperspektiv. De agerer som en organisation med fokus på innovation inden for det socialfaglige praksisfelt på alle niveauer (Socialt udviklingscenter: *Om os*).

Organisationsmodel

Følgende model er en grafisk model over de tre organisationer og deres opgaver i forhold til Netværksrådslagning.



Retlig ramme

Dette afsnit redegør for den retlige ramme, som projektet opererer indenfor.

Det vil kun være Kriminalforsorgens retlige ramme der præsenteres, idet den primære retlige ramme samordnerne er underlagt i forbindelse med praksisudøvelsen, er Kriminalforsorgens. Selvom samordnerne er eksternt ansatte, er de således underlagt de samme retlige rammer som Kriminalforsorgens øvrige personale - en retlige ramme der er helt afgørende for forståelsen af, på hvilke betingelser der arbejdes.

I følgende afsnit vil vi derfor redegøre for den retlige ramme, som har direkte betydning for samordnerne og den sammenhæng, som metoden skal agere i, samt hvilke vilkår det udstikker for praksis.

Overordnet Retlig Ramme.

Det lovkompleks af nationale og internationale retlige principper og forpligtelser som regulerer kriminalforsorgens område, har relevans for Kriminalforsorgens arbejde på forskellig vis og udgør den samlede retlige ramme som samordnerne opererer under. Forvaltningsloven har for eksempel til formål at sikre at Kriminalforsorgens afgørelser følger lovgivningen (Retsinformation, 2014). Grundloven, som er Danmarks øverste lov, sikrer vores grundlæggende rettigheder også når vi er fængslet (Retsinformation, 1953) og menneskerettighedskonventionen sikrer at er de internationale forpligtelser som Kriminalforsorgen skal leve op til, bliver fuldt eller påpeget (Retsinformation, 1996). Den primære retlige ramme for arbejdet i Kriminalforsorgens institutioner er dog Straffuldbyrdelsesloven.

Straffuldbyrdelsesloven

Straffuldbyrdelsesloven blev indført i 2001 og omhandler både de indsattes rettigheder og pligter under afsoning og hvorledes ubetingede domme skal eksekveres af Kriminalforsorgen (Retsinformation, 2001:Kap. 3, §5), som for eksempel fodlænkeordningen, samfundstjeneste med flere (Retsinformation, 2001:§1). Straffuldbyrdelsesloven indbefatter også de dømtes muligheder for at indbringe nogle af kriminalforsorgens afgørelser for domstolene (Retsinformation, 2001:§1129).

Straffuldbyrdelsesloven har seks juridiske hovedhensyn: det første er hensynet til sikkerhed (Retsinformation, 2001:§3), som omhandler at Kriminalforsorgen skal forebygge at de indsatte stikker af under afsoning og forhindre at de begår kriminalitet mens de afsoner (Engbo, H. 2006:54). Det andet hensyn er hensynet til humanitet og værdighed som omhandler FN konventionens artikel 10, der tilsiger at "Alle der berøves deres frihed skal behandles human og med respekt for menneskets naturlige værdighed" (Engbo, H. 2006:54).

Således er Kriminalforsorgen bundet af de samme internationale forpligtelser, som er menneskerettighedskonventionen, baserer sig på, og foreskriver, at man bibeholder sine rettigheder som borger og menneske selvom man bliver straffet.

Det tredje hensyn er proportionalitetshensynet, som fremgår af straffuldbyrdelseslovens regler om magtanvendelse, som omhandler at karakteren af en indgriben/magtanvendelse altid skal bero på mindst mulig indgriben (Engbo, H. 2006:55).

Det fjerde hensyn er normalitetshensynet som betyder at det at blive straffet i princippet kun må omfatte den indsatte bevægelsesfrihed og at tilværelsen i fængslet skal tilstræbes at være så normal som mulig (Retsinformation, 2001:§4). Dette betyder at man som indsat skal have mulighed for blandt andet, at opretholde kontakten til familie og netværk udenfor (Engbo, H. 2006:55).

Normalitetshensynet er et juridiske hovedprincip som Netværksrådslagning er kan knyttes til og som således har en betydning for den del af Kriminalforsorgens opgave der omhandler resocialisering (Engbo, H, 2006:55).

Resocialiseringshensynet er det 5 hensyn, der omhandler Kriminalforsorgens forpligtelse til at hjælpe de indsatte til at leve et kriminalitetsfrit liv og begrænse skadevirkningerne af fængselsopholdet (Engbo, H. 2006:56).

Hensynet til rets følelsen er det sjette og sidste hensyn og er formelt set reguleret i straffuldbyrdelsesloven således at det kun må bruges i helt særlige tilfælde (Engbo, H. 2006:56).

Denne retlige ramme udgør de overordnede betingelserne for arbejdet i fængslerne og er således også den retlige ramme som samordnerne skal agere under, ligesom det er den retlige ramme der har muliggjort at Netværksrådslagning er blevet en del af de resocialiserende indsatser i Kriminalforsorgen.

Hvordan disse hensyn imidlertid vægtes, kan variere en del og er påvirket af de herskende diskurser i samfundet (Engbo, H. 2006:57). Således fremgår det af evalueringen "Fra fængsel til frihed" at sikkerhedshensynet i fængslerne ofte trumfer både normaliseringshensynet og resocialiseringshensynet som formuleret her:

"Fokus i fængselspersonalets arbejdsfunktion er sikkerhed. Det har konsekvenser i forhold til fængselspersonalets mulighed for at arbejde med deres relationer til de indsatte. En god relation er nødvendig for at etablere tillid til gennemførelse af en Netværksrådslagning. Derfor er det en fordel, at forløbet om en Netværksrådslagning varetages af eksterne aktører" (Socialt Udviklingscenter, 2017:21).

Den retlige ramme muliggør således på en og samme tid gennem normaliseringshensynet og resocialiseringshensynet samordnernes praksis i fængslet mens sikkerhedshensynet af indlysende årsager udgør den helt konkrete begrænsende ramme for arbejdet. Hensynet til humanitet og værdighed fremstår som et indlysende sammenfaldende princip mellem samordnernes praksis og rammerne for praksis i fængslerne.

Kapitel 3: Videnskabsteoretisk udgangspunkt

I dette afsnit vil vi redegøre for projektets videnskabsteoretiske perspektiv.

Den valgte videnskabsteori har betydning for udformningen af vores speciale, samt hvilken form for viden specialet frembringer. Endvidere udgør den grundlaget for valg af teori, empiri og undersøgelsesmetode (Guldager, J. 2015:28).

Dette projekt er grundlæggende optaget af, hvordan menneskers oplever, føler og tænker. Dette betyder, at vi befinder os indenfor det humanvidenskabelige og kvalitative felt, hvor den viden der kan skabes, udspringer af vores subjektive forståelse som studerende.

Hermeneutikken som videnskabsteoretisk perspektiv

Hermeneutik betyder fortolkningslære, hvilket betyder, at den forståelse af verden der ligger til grund for dette speciale er, at mennesket altid fortolker og forstår verden subjektivt (Guldager, J. 2015:117). Hermeneutikken har ifølge Jens Guldager to centrale principper; det ene princip er, at vi som undersøgere altid har en forforståelse af det vi undersøger. Denne forforståelse må vi sørge for bliver ekspliciteret i undersøgelse. Det andet princip er, at hermeneutikken altid må stræbe mod at opnå en helhedsforståelsen af det undersøgte fænomen (Guldager, J. 2015:120).

Det første princip henviser til, at enhver forståelse vi som undersøgere har af et givent socialt fænomen, bygger på en fordom. Fordomme som i dette tilfælde kan være, at fængslets paternalistiske rammer vil virke undertrykkende over for en frigørende tilgang.

Guldager skriver om denne – vores subjektive forforståelse: "Enhver forståelse er qua situationens betingelser nødvendigvis præget af allerede erhvervede eller tilvænnede opfattelser i en ikke nedsættende betydning af ordet" (Guldager, J. 2015:118). For at imødegå den subjektive forståelse er det afgørende for undersøgelsens kvalitet, at fremlægge undersøgerens fordomme/forforståelse således at læseren kan se, hvordan fordommene har influeret undersøgelsen (Guldager, J. 2015:120). På denne baggrund fremgår vores fordomme både af indledningen samt spiller en aktiv rolle i analysen.

Det andet princip omkring helhedsforståelse henviser til det helt centrale grundlæggende princip i hermeneutikken nemlig den hermeneutiske cirkel (Juul, S. 2015:110).

Den hermeneutiske cirkel er en beskrivelse af den forståelses- og erkendelsesproces man gennemgår, når ny viden genereres.

Når et fænomen skal undersøges, såsom Empowerment som tilgang i totalinstitutioner, tager vi udgangspunkt i en bestemt forforståelse. Vi har for eksempel i dette speciale en forforståelse af, at Empowerment tilgange må være vanskelige at praktisere i et fængsel, hvor de indsatte de facto er umyndiggjort. Denne forforståelse møder i interviewsituationen med samorderne deres oplevelse af fænomenet. Deres oplevelse kan supplere og udvide vores oprindelige forforståelse, hvorved ny viden om, hvordan frigørende tilgange i fængsler kan praktiseres, udvikles.

Alternativt kan denne bevægelse forklares som pendling mellem helhedsforståelse og delforståelse, som henviser til at vores oprindelige forforståelse er helhedsforståelsen. Det tillæg af viden, som samordnerne bibringer, er en del forståelsen. Tilsammen skaber dette en ny helhedsforståelse (Juul, S. 2015:111).

Grundlæggende er det, at disse to elementer – del og helhed - ikke kan forstås uden hinanden samtidig med at de forudsætter hinanden. På den måde, at vi som undersøgere kun kan forstå samordnerne oplevelse af at praktisere metoden i et fængsel, ved at vi i interviewguiden spørger til, hvordan de enkelte elementer i metoden udfolder sig i fængslet.

Samtidig kan vi kun spørge ind til de enkelte elementer i metodens praksis, fordi vi har en forforståelse af fængslet. På den vis udvikles vores forståelse af fænomenet gennem bearbejdningen af empirien. Specialets vidensproduktion hviler således grundlæggende på en forståelse af, at vores forforståelse som undersøger spiller en aktiv rolle i undersøgelsesprocessen (Guldager, J. 2015:81).

Filosofisk hermeneutik

Den hermeneutiske videnskabstradition består af flere retninger, som bygger på samme princip: Den hermeneutiske cirkel som beskrevet ovenfor (Juul, S. 2012:107).

Disse retninger anlægger alle det fortolkende princip, men anskuer relationen mellem fænomenet og undersøger ud fra forskellige perspektiver (Juul, S. 2012:110).

I metodehermeneutikken forstås den hermeneutiske cirkel som "den vekselvirkning der foregår mellem helhed og del, når vi fortolker, og er et epistemologisk princip for erkendelsens mulighedsbetingelser" (Juul, S. 2015:111). Det der er i centrum i metodehermeneutikken, er relationen mellem del og helhed, som ville have fordret en anden problemformulering end det vi har valgt i vores speciale.

Det der ville have været væsentligt at fortolke, ville have haft sit udspring i beskrivelser og tekst af metoderne i kriminalforsorgen og Netværksrådslagning. Dette betyder, at metodehermeneutikken afgrænser sig til at betragte et fænomen som Empowerment i Kriminalforsorgen udefra - uden selv at være en del af det (Juul, S. 2015:111).

I den filosofiske hermeneutik tager den hermeneutiske cirkel en lidt anden drejning, idet der sker en inderliggørelse af forståelses- og erkendelsesprocessen, hvor vi som undersøgere "flytter så at sige ind i den" (Juul, S. 2015:1119).

Det vil sige, at vi som undersøgere i forståelsesprocessen, bliver en del af det fænomen, der undersøges. Dermed er vi aktivt med til at skabe ny viden på baggrund af vores forforståelser.

Den filosofiske hermeneutik har det perspektiv, at fortolkning er et grundlæggende aspekt af menneskelig eksistens (Guldager, J.2015:118). Den filosofiske hermeneutik bygger på filosofen Hans Georg Gadamer og beskæftiger sig grundlæggende med, hvordan mennesket er til i verden – kan vi stå udenfor og betragte det – eller bliver vi naturligt en del af det der betragtes, når vi søger at forstå det (Juul, S. 2015:121).

En helt central filosof er Gadamer, der i Søren Juuls beskrivelse siger, at "er forskeren ikke en neutral observatør der med sine videnskabelige metoder skal finde sandheden om virkeligheden" (Juul, S. 2015:122).

Gadamer adskiller sig her på afgørende vis fra naturvidenskabens jagt på sandheden, og siger i stedet, at mennesket altid har fordomme, og at de er en forudsætning for overhovedet at kunne begribe den verden, man er en del af (Juul, S. 2015:122). Denne tese har betydning for dette speciales vidensproduktion. Målsætningen er nemlig ikke at finde et endegyldigt svar på, om metoderne kan kombineres men, at udvide vores forståelseshorisont gennem forståelsen af samordnernes oplevelser af metoden Netværksrådslagning.

Forståelseshorizonten er vores forståelses- og erkendelsesgrænse som undersøgere – den fordom vi har om, at Empowerment må møde modstand, er på samme tid vores forforståelse, der udgør alt, hvad vi ved og er samtidig også den grænse, vi ikke kan se bagved (Guldager, J. 2015:118).

Hvis vi skal få en ny forståelse for fænomenet vi undersøger, må vi have udvidet vores horisont gennem mødet med samordnernes oplevelse og forståelse af fænomenet. I dette møde, hvor vores forståelses horisonter mødes og tilsammen skaber en ny forståelse, sker horisontsammensmeltningen og ny erkendelse/forståelse opstår - både om det undersøgte fænomen, men også om os selv som undersøgere (Juul, S.2015:124-125) Således er det ikke kun vidensproduktionen om et givent fænomen, der udvikles, men også vore egne grænser for forståelse og erkendelse der udvides.

Forforståelser om det sociale fænomen

I forlængelse af de fremtrædende pointer i ovenstående afsnit har vi derfor, fra starten af i processen, forsøgt at anskueliggøre, hvilke fordomme og forforståelser vi havde om, hvordan det måtte være at arbejde med Empowerment i et fængsel. Den førstkommende og helt basale forforståelse vi har, er ikke om Empowerment, men om de fængsler og kognitive programmer. Vores forforståelsen var, at Empowerment tilgangen måtte møde modstand både i praktisk henseende og i teoretisk forstand.

I den praktiske forstand, fordi vi forestillede os, at de institutionelle rammers stærke regulative og paternalistiske præg, ville modvirke den grad af brugerindflydelse Netværksrådslagning gennem Empowerment fordrer. Vi forestillede os dog, at der ville være en mulighed for, at Kriminalforsorgen kunne blive influeret af Empowerment perspektivet og den helheds- og ressourcetankegang den indebærer.

Horisontsammensmeltning

Ud fra det hermeneutiske perspektiv vil de forforståelser vi har om fænomenet, blive udfordret af samordnernes oplevelser. Det foregår på den måde, at vores fordom om at fængslets udøver modstand mod metodens Empowerment perspektivet i mødet med samordnernes oplevelse mødes og tilsammen skaber en ny forståelse både hos samorderne og hos os som undersøgere hvormed vores forståelseshorisonter udvides qua den hermeneutiske cirkel.

Fortolkningsprocessen har det yderligere element at mennesket som socialt væsen altid indgår i kulturelle og historiske sammenhænge hvorfor konteksten altid må tages i betragtning når man søger ny forståelse (Guldager, J. 2015:119).

Således vil samorderne have forforståelser om emnet, som er farvet af deres sociale og kulturelle kontekst, som kunne være afhængigheden af at opretholde et godt samarbejde med Kriminalforsorgen. Når vi som undersøgere fortolker på samordnerens udsagn, vil vi derfor fortolke på deres fortolkning og eller forforståelse af vores forforståelse af emnet, som så igen bygger på andres forforståelser og fortolkninger om fænomenet – det kaldes dobbelthermeneutik (Guldager, J. 2015:119).

Kapitel 4: Metodiske overvejelser

I det følgende afsnit vil vi redegøre for specialets undersøgelsesmetode og vores overvejelser omkring undersøgelsesprocessen samt en beskrivelse af projektets litteraturstudie.

Vores undersøgelsesmetode består af to kvalitative interviews med samordnerne, Palle og Louise, fra Café Exit og som analyseredskab har vi valgt at gøre brug af den kvalitative indholdsanalyse.

Undersøgelsesprocessen

Vores undersøgelsesproces har udviklet sig meget undervejs, og det er derfor vigtigt at redegøre for de refleksioner og metodiske overvejelser, der har ført frem til det endelige design. Dermed lever vi op til kravet om gennemsigtighed (Juul, S. & Pedersen, B. K. 2012:131). Undersøgelsesprocessen ser i vores optik aktuelt ud til at være kendetegnet ved den abduktive slutningsform.

Den abduktive slutningsform indebærer en vekselvirkning eller et dialektisk forhold mellem teori og empiri, og den benyttes i situationer, som er præget af megen usikkerhed om det der skal tolkes på. Steinar Kvale og Svend Brinkmann skriver, at det kan forstås som en vekselvirkning: “[...] en dynamisk - ad-hoc tilgang”, som måske kan resultere i en hypotese, der kan bruges til at sige noget om et forvirrende fænomen“ (Kvale, S. & Brinkmann, S. 2015:290).

I vores undersøgelsesproces kommer dette til udtryk ved, at det er ud fra den helhedsforståelse vi som studerende har af emnet resocialisering, at vi har opdaget Netværksrådslagning og, ved nærmere undersøgelse af evalueringerne, fundet frem til, at metoden er Empowerment baseret.

Ved nærmere granskning af Empowerments teoretiske baggrund blev det klart for os, at der på teoretisk plan eksisterer et modsætningsforhold. Dette modsætningsforhold eksisterer mellem fængslets paternalistiske formål samt de tilgange, der her dominerer i resocialiseringen i Kriminalforsorgen og Empowerment tilgangen i Netværksrådslagning.

På baggrund af dette modsætningsforhold fremkom en antagelse hos os om, at fængslets og de kognitive programmers fastlagte mål måtte stå i modsætningsforhold til det frigørende sigte, der er i Empowerment, og ud fra ovenstående fremkom problemformuleringen: Hvordan kan fængslets rammer kombineres med myndiggørelse gennem Empowerment?

De svar vores forskningsspørgsmål giver os, genererer en ny forståelse, som igen afstedkommer en ny undren og nye forskningsspørgsmål (Juul, S. 2012:119). På den måde bliver undersøgelsesprocessen en vekselvirkning mellem forforståelser og ny viden, som giver anledning til ny viden med videre, og har derfor hverken en specifik start eller slutning (Juul, S. 2012:114). Vores analyser kommer på den måde til at være sammenkobling af teori og vores to interviews med samordnerne samt vores forforståelser for vores problemformulering.

Litteraturstudie

I dette afsnit undersøger vi hvilken forskning der eksisterer omkring brugen af Empowerment baserede metoder såsom Netværksrådslagning i resocialiserings regi. Ideen med dette kapitel er at anskueliggøre, hvad det er for et forskningsfelt vores speciale skriver sig ind i.

Specialets overordnede emne, Empowerment tilgange i Kriminalforsorgen, har fungeret som guideline for vores research af nuværende og afsluttet forskning på feltet.

Vi har valgt at søge efter litteratur ud fra vores valgte emne både i dansk og internationalt forskningsregi for på den måde at få indblik i udbredelsen af denne type tilgange inden for det kriminalpræventive felt.

I første research runde søgte vi udelukkende på Empowerment baserede tilgange indenfor Kriminalforsorgens regi, da vi i specialet er særskilt optaget af, hvorledes den institutionelle ramme i et fængsel påvirker praksisudøvelsen.

Denne søgning gav ingen resultater hverken i dansk eller internationalt regi.

Derfor valgte vi at søge bredt på Empowerment baserede metoder indenfor resocialisering.

Ud fra ovenstående spørgsmål har vi søgt på "Empowerment", "resocialisering", "Netværksrådslagning", "rehabilitering", "kriminalprævention", "bruger indflydelse", "Metoder". Søgningerne her er foretaget på både dansk og engelsk.

Søgningen er foretaget på følgende databaser på både dansk og engelsk: google, google scholar, ProQuest, Primo, Academic search primer og Den Danske forskningsdatabase. Af søgningerne fremkommer der ingen eksisterende litteratur i hverken dansk eller internationalt regi omkring brugen af netværksrådslagning inden for kriminalforsorgen eller tilsynsvirksomhed.

Der fremkommer ej heller nogen dansk forskning om brugen af hverken netværksrådslagning eller Empowerment baserede tilgange indenfor resocialisering i Kriminalforsorgen eller i pensum på Kandidatuddannelsen i Socialt Arbejde.

I forhold til udviklingen af praksis inden for det kriminalpræventive arbejde mener vi, at dette speciale kan være med til at give et omend begrænset indblik i, hvordan betingelserne er for denne form for metodeudvikling, udfolder sig i praksis. Herigennem kan projektet bidrage til overvejelser omkring, hvordan metodeudviklings processer på tværs af aktører bedst understøttes, og hvordan der sikres konsensus mellem teoretisk fundament og praktisk udøvelse.

Adgang til feltet/Gatekeeper

Som udgangspunkt har vi haft en antagelse om, at vores personlige kendskab kunne anses som en styrke i forhold til at få adgang til feltet.

Vi havde en formodning om, at kontakten til feltet skulle gå direkte gennem den organisation, hvori metoden er forankret – Café Exit.

Vi havde, til at begynde med, benyttet de formelle kommandoveje og kontakt anvisninger for studerende, som står beskrevet på Cafe Exits hjemmeside. Derigennem kontaktede vi Cafe Exit både pr. mail og pr. tlf. og præsenterede vores ærinde. Kontakten til Café Exit var en lang proces og vi måtte genskabe kontakten hertil tre gange via telefon og mail, dog uden held.

Dette afstedkom ikke etableringen af et samarbejde, hvilket vores indledende kontakt i Socialt Udviklingscenter, Signe Groth Andersson forklarede med, at Cafe Exits administrative opgaver varetages af meget få personer, og at den manglende tilbagemelding derfor formodentlig skyldes travlhed.

Signe Groth Andersson vejledte os til at kontakte tidligere direktør for Socialt Udviklingscenter, Per Holm, idet han havde personlig kontakt til ledelsen i Cafe Exit. Derved fik vi kontakt til Per Holm, som efter aftale fik tilsendt en projektbeskrivelse. Per Holm oplyste os om, at han ville drøfte muligheden for interviews af samordneren med Cafe Exits ledelse. Kort herefter blev vi kontaktet af socialkoordinator Louise Warning fra Cafe Exit, og fik gennem hende kontakt til samordnerne. Aftalerne om interview kom dermed i hus.

Således har Per Holm været en nøgleperson, og han har spillet en afgørende rolle i at få adgang til feltet. Da kontakten til Cafe Exit var etableret, fungerede socialkoordinator Louise Warning som gatekeeper og skabte kontakt til de resterende samordnere. Det viste sig efterfølgende, at en af de tre samordnere ikke længere var ansat i Cafe Exit. Louise Warning forsøgte alligevel at etablere kontakten til denne samordner, således at hendes erfaringer kunne blive en del af undersøgelsens empiriske grundlag. Dette lykkedes dog ikke.

Kvalitativ metode

Med afsæt i vores videnskabsteoretiske udgangspunkt, hermeneutikken, vil vi inddrage det kvalitative forskningsinterview (Lynggaard, K. 2010:22). Undersøgelsergrundlaget i den kvalitative metode imødekommer vores interesse for, hvordan menneskets livsverden udfolder sig på et subjektivt plan. Vi forsøger altså ikke at indsamle en viden, præget af generaliserbarhed, som den kvantitative metode kunne give os en indsigt i, men i stedet det enkelte menneskes tanker, meninger og holdninger (Lynggaard, K. 2010:22)

Ved at benytte denne forskningsmetode er vores mål at opnå indsigt i samordnernes menneskelige erfaringer med, hvordan metoden opleves at arbejde med i praksis (Lynggaard, K. 2010:17).

Formålet med undersøgelsesmetoden er således at indsamle empiri, som skal bruges i en analyse omhandlende samordnernes meninger og holdninger til brugen af en empowerment baseret metode inden for det resocialiserende område, samt at undersøge samordnernes oplevelse af, hvordan metoden fungerer i praksis (Lynggaard, K. 2010:22). Her er det af afgørende betydning, at vi stiller vores spørgsmål til de rigtige informanter, og at disse spørgsmål afspejler det vi søger viden om. I dette tilfælde søger vi viden om de professionelle praktikeres oplevelser med en specifik metode i en særlig kontekst.

Derfor har samordnerne i Cafe Exit været vores oplagte valg, og vores interviewguide afspejler vores teoretiske forforståelse, hvilket er i overensstemmelse med en hermeneutisk og kvalitativ undersøgelsesproces (Glavind, G. J. & Pedersen, H. H. 2016:32-33).

Vores valg af interviewmetode er livsverdensinterview, og baggrunden for dette valg er, at vi vil undersøge samordnernes "oplevelser af forskellige fænomener i deres livsverden". Vores undersøgelse har altså fokus på samordnernes primære oplevelse af arbejdet med, Netværksrådslagning i praksis (Kvale, S. & Brinkmann, S. 2009:31).

De udvalgte informanter

De udvalgte informanter er valgt på baggrund af deres ansættelse som samordnere i Café Exit samt deres arbejde med metoden Netværksrådslagning. På baggrund af dette har vi lavet to interview med Café Exits to samordnere, Louise og Palle, der til dagligt arbejder med de indsatte omkring genetablering af netværk gennem Netværksrådslagning.

Louise er ansat som socialkoordinator i Café Exits Fyns afdeling, hvor hun har været ansat i 3,5 år. Hun har en baggrund som sociolog, og har i en lang årrække arbejdet med udsatte unge. Hendes job består i at koordinere projekter og sørge for et godt samarbejde mellem kriminalforsorgen, kommunerne, psykiatrien med videre. Derudover sørger hun for medarbejderudvikling, udvikling af frivillige samt kurser.

Louise er den eneste medarbejder i Fyns afdelingen – resten er frivillige.

Endvidere arbejder Louise med mentorforløb og projekter i landets fængsler

Palle Christensen fortæller, at han har været en del af Cafe Exits arbejde siden 2011. Han har forestået lanceringen af Cafe Exit i Jylland ligesom han har været en del af implementeringen af Netværksrådslagningen i Kragshovede fængsel og Møgelkær. Palle fortæller, at han er uddannet teolog og har en række efteruddannelser, herunder uddannelsen til samordner. Palle er oprindeligt købmands uddannet, men har arbejdet inden for udsatte området i mange år.

Interviewguide

Som forberedelse til vores interview har vi udarbejdet en interviewguide. Denne er vedlagt som bilag. Vi har udarbejdet vores interviewguide ud fra projektets arbejdsspørgsmål, som udgør interviewguidens tematikker. Tematikkerne består af "arbejdet med Empowerment og hvad samorderne definerer Empowerment som", "samordnernes arbejder med Empowerment i Kriminalforsorgens ramme" og "rollefordelingen mellem samordneren og den indsatte" (Bilag 3).

Vores interviewguide indledes med en kort præsentation af os som interviewere samt vores baggrund, og hvad vores undersøgelse har af formål. Herefter gennemgår vi kort temaerne i interviewet. Der underskrives samtykkeerklæringen, hvorefter informanten præsenterer sig selv og interviewet begynder herefter (Bilag 6 & 7).

Interviewene i praksis

Begge vores interviews var planlagt til at skulle afholdes i lokaler hos Café Exit, og foregik derfor i formelle rammer.

Det første interview med samordner Louise var en god flydende samtale mellem os som interviewere og Louise. Vi har derved fået en dyb og meget udfoldet empiri med en masse gode pointer. Med vores valg af et semistruktureret interview var det muligt for os at få en dybdegående samtale med Louise, og tage spørgsmålene i den rækkefølge, der følte mest relevant og naturlig for os alle. Denne måde at lave interview på var for os mere tidskrævende end først forventet, men Louise havde sat halvanden time af til os, så det blev ikke et reelt problem.

Samordner Palles interview var af mere udfordrende karakter, idet Palle havde eksplicite ønsker til, hvordan interviewet skulle dokumenteres. Palle oplyste indledningsvist, at han havde dårlige erfaringer med tidligere interviews, og derfor ikke ville optages. Interviewet med Palle var derfor vanskeligt at dokumentere, og blev derfor slutteligt udformet som et referat. Det ville have været en fordel for den samlede oplevelse, at vi begge deltog i interviewet. Dette blev imidlertid fravalgt, da Palle skulle interviewes i Århus og transportudgifterne hertil oversteg det dertil budgetterede.

Transskribering

Når det handler om transskribering af interviews, er der formelt set ingen faste regler for, *hvordan* interviewene skal formuleres på skrift. Der er dog en vigtighed i at foretage valg omkring, hvorvidt transskriberingerne af interviewene skal fremskrives med interviewpersonens udtryk, tøven i form af øh med videre, eller om det skal overføres til direkte skriftsprog (Kvale, S. & Brinkmann, S. 2009:203).

Vi har valgt, at vores transskriberinger ikke skal have fokus på interviewpersonens udtryk, og derfor har vi fravalgt at skrive *alt* der bliver sagt under interviewet. Vi vælger derimod at skrive transskriberinger let forståelige og med et præg af skriftsprog, så det er lettere at placere i vores analyser og fremstår lettere forståelige. Endvidere er dette valgt på grund af, at vi undersøger deres meninger omkring metoden og samarbejdet herom, og ikke hvordan de agerer og reagerer på de forskellige spørgsmål (Kvale, S. & Brinkmann, S. 2009:203).

Etiske overvejelser

Vores etiske overvejelser omkring konsekvenserne af undersøgelsen har primært omhandlet, hvilken betydning det kunne få for Cafe Exit, at vi undersøgte samordnernes erfaringer med at bruge metoden i et fængsel.

Det har været meget centralt for os at understrege, at der ikke er tale om en kritisk undersøgelse af metoden Netværksrådslagning, men en nysgerrighed på metodens muligheder for udfoldelse i fængselsregi. Vi har også overfor informanterne gjort det tydeligt, at vi ikke ønsker at fremstå kritiske overfor Kriminalforsorgens anvendelse af adfærdsregulerende programmer, og at vi fuldt ud anerkender de vigtige elementer, som disse kognitive programmer indeholder. Vi har alene ønsket at undersøge samordnernes oplevelse af en så anderledes metode, og måske bidrage til refleksioner omkring udviklingen af praksis indenfor resocialisering.

Fortolknings redskaber

Som fortolknings redskab til vores analyser har vi valgt den hermeneutiske meningsfortolkning, hvori vi har udvalgt Steinar Kvales beskrivelse af de tre forskningsniveauer: selvforståelse, kritisk commonsense forståelse og teoretisk forståelse. Dette har vi valgt for at få fremskrevet de bedst mulige fortolkninger i vores tre analysedele (Kvale, S. & Brinkmann, S. 2009:237-239).

De tre fortolkningsniveauer:

Selvforståelse som fortolkningsniveau har udelukkende fokus på at gengive det, som interviewpersonen har udtalt sig om, samt hvordan interviewpersonen selv synes deres udtalelse kan fortolkes. Det handler her om at være tro mod interviewpersonen, da der på dette niveau bliver lagt stor vægt på informantens validering af vores fortolkninger og argumenter (Kvale, S. & Brinkmann, S. 2009:237).

Kritisk commonsense forståelse som fortolkningsniveau lægger vægt på, at fortolkningen af det en interviewperson har udtalt, og ikke kun at have fokus på interviewpersonens selvforståelse. Der inddrages også ” [...] almen viden om indholdet af udsagnet” eller konteksten, hvori interview personen befinder sig i under interviewet. Her handler det om at være tro mod den almene borger/menneskelige forståelse, og hvorvidt denne ville kunne anerkende og genkende vores fortolkninger og argumenter (Kvale, S. & Brinkmann, S. 2009:238).

Teoretisk forståelse som fortolkningsniveau tillægger begreber og teorier en stor værdi i fortolkningen af udtalelserne fra interviewpersonen. Dette fortolkningsniveau tager afstand fra de to foregående fortolkningsniveauer, især selvforståelsen, da fortolkningerne vil tage afstand fra det interviewpersonen selv, tolker sin udtalelse (Kvale, S. & Brinkmann, S. 2009:239). På dette fortolkningsniveau handler det om, at teoretisk oplyste læsere vil kunne anerkende vores fortolkninger og argumenter.

Vi har valgt at gøre brug af teoretisk forståelse som fortolkningsniveau for vores analyser af to årsager; den ene årsag er, at hele vores forforståelse for emnet - den historiske og kulturelle kontekst som problemstillingen er fremkommet af – hviler på teoretiske forforståelser, som er genereret gennem vore studie og arbejdsliv. Den anden årsag er, at selve problemstillingen hviler på et teoretisk fundament: Det teoretiske modsætningsforhold mellem Empowerment inspirerede tilgange og de kognitive programmer.

Analysestrategi

Til vores analytiske strategi har vi valgt at gøre brug af den kvalitative indholdsanalyse for at få bedst muligt overblik over vores transskriberede interview, og for at finde frem til sammenfald mellem samordner Palle og Louises vurdering af metoden Netværksrådslagning, brugen af metoden i praksis samt samspillet mellem kriminalforsorgen og Café Exit (Glavind, G. J. & Pedersen, H. H. 2016:41).

Indholdet i følgende afsnit er et overblik over hvad den kvalitative indholdsanalyse indeholder, og hvordan vi vil bruge den til at kode, analysere samt fortolke og kvalitetsvurdere vores indsamlede data.

Da vores videnskabsteoretiske position er hermeneutikken, er vi således ikke ude på at kunne præsentere en korrekt forståelse af den mening, der fremkommer i interviewene, men at komme med den bedst mulige fortolkning af vores indsamlede data og dermed overbevise læseren om, at vores fortolkninger holder stik (Kvale, S. & Brinkmann, S. 2015:276). Indholdsanalysen indeholder tre led. Det første led er en kodning, andet led er analyse samt fortolkning, det tredje led er kvalitetsvurdering samt formidling (Glavind, G. J. & Pedersen, H. H. 2016:41).

Første og anden kode runde

Første led, kodningen af den indsamlede data, består i, at den indsamlede data læses igennem og afmærker bestemte teoretiske samt faglige begreber, meninger eller handlinger hos informanten, med forskellige koder (temaer). Denne proces skal anskueliggøre vores proces hen mod vores endelige analyser af vores problemstilling (Glavind, G. J. & Pedersen, H. H. 2016:42-43).

Kodningsprocessen er opdelt i to trin. Det første trin er første koderunde, hvor den første gennemlæsning af vores transskriberinger forekommer, samt hvor alt den information vi finder relevant for vores problemstilling kodes (Glavind, G. J. & Pedersen, H. H. 2016:43). Med disse koder er det nu muligt at udarbejde en liste over koderne. Det andet trin er anden koderunde, som har et mere teoretisk blik på teksterne.

Sammenfatning af kodelister

Andet led, nemlig analyse samt fortolkning, er det led, hvorpå den indsamlede data skal gennemgås for sammenfald mellem samordnernes udtalelser i det udarbejdede kodelister, og til slut ender i en liste, inddelt i projektets overordnede temaer, hvori samordnernes udtalelser inddeles i disse temaer (Bilag 3). Denne sluttelige liste skal afhjælpe os med at besvare vores stillede problemstilling og arbejdsspørgsmål bedst muligt (Glavind, G. J. & Pedersen, H. H. 2016:47).

Kvalitet i undersøgelsen

Det tredje led har fokus på kvaliteten af analyserne. Dette led består af objektivitet, reliabilitet, validitet og generaliserbarhed (Glavind, G. J. & Pedersen, H. H. 2016:50).

Når der tales om objektivitet, reliabilitet, validitet og generaliserbarhed, så er der en del forskere, der arbejder med kvalitativ forskningsmetode, der har taget afstand fra begreberne, da de anses som værende ” [...] undertrykkende positivistiske begreber, som hæmmer en kreativ og frigørende kvalitativ forskning” (Kvale, S. & Brinkmann, S. 2009:270). Dette skyldes, at begreberne oprindeligt er udviklet til arbejde med kvantitative undersøgelsesmetoder (Kvale, S. & Brinkmann, S. 2009:268).

Der er dog forskere, der arbejder med den kvalitative forskningsmetode, som har valgt at introducere” [...] begreber som vederhæftighed, troværdighed, pålidelighed og bekræftelighed i kvalitativ forskning” (Kvale, S. & Brinkmann, S. 2009:271).

De har altså ændret de oprindelige begreber til hverdagsbegreber, så de kan bruges i sammenhæng med kvalitativ forskningsmetode (Kvale, S. & Brinkmann, S. 2009:271).

Hvorvidt kvalitative undersøgelsesmetoder kan være objektive, er en større videnskabsteoretisk diskussion og begrebet objektivitet optræder i den sammenhæng i flere forskellige "light" versioner af objektivitet.

Ifølge det hermeneutiske videnskabsteoretiske perspektiv kan ny viden og erkendelse ikke opnås ved at efterstræbe objektivitet. Objektivitet findes for så vidt ikke, idet alle forskningsspørgsmål er stillet på baggrund af en forforståelse eller fordom. Dette projekt lægger sig derfor op ad, hvad Steiner Kvale & Svend Brinkmann kalder "refleksiv objektivitet" (Kvale, S. & Brinkmann, S. 2009:268).

Refleksiv objektivitet betyder, at vi i forhold til informanterne samt den indsamlede data "embracer" og tager ejerskab over vores fordomme/forforståelser, og at vi bruger dem aktivt og som en del af vores erkendelsesproces gennem hele projektet (Kvale, S. & Brinkmann, S. 2009:269). Gennem projektets analyser, er vores forforståelser derfor fremskrevet med henblik på, at vores projekt fremstår transparent og logisk gyldigt for læseren, og for at imødekomme forventningen om, at vores projekt bærer præg af reliabilitet (Guldager, J. 2015:73).

Reliabilitet betyder troværdighed og kan, i forhold til kvalitative interviews, forstås således, at interviewerens som person er central idet forskellige interviewere vil tolke udsagn forskelligt. Således ville undersøgelsens resultater blive forskellige såfremt den blev gentaget. Steinar Kvale mener, at vi som undersøger skal være varsom med at tillægge reliabiliteten for megen vægt i kvalitative analyser, da det spænder ben for kreativiteten (Kvale, S. & Brinkmann, S. 2015:318). Det handler for os i dette projekt altså ikke om at opnå et entydigt resultat, men at gøre projektet "gennemsigtigt" for læseren (Glavind, G. J. & Pedersen, H. H. 2016:29).

Vi har yderligere redegjort for de mange til- og fravalg der har formet processen, således at læseren kan gennemskue, hvordan projektets konklusion er nået, og hvilke forforståelser der ligger til grund. Med andre ord, at projektet lever op til kravene om at validitet, der handler om at projektet: "undersøger det den har til formål at undersøge" (Kvale, S. & Brinkmann. S. 2015:318).

Generaliserbarhed henviser til de metodologiske objektivitetskrav, der er gyldige i kvantitative undersøgelser, og det er derfor svært at argumentere for, at en kvalitativ undersøgelse er præget af generaliserbarhed (Guldager, J. 2015:108-109).

Årsagen til dette er, at der er generel forståelse af, at kvalitative undersøgelsesmetoder ikke indeholder nok interviews. Der er generelt et stort fokus på, at indsamlet viden skal være præget af generaliserbarhed anywhere, anytime (Kvale, S. & Brinkmann, S. 2009:288).

I dette tilfælde er generaliserbarhed også påvirket af, at vi i vores indledende research havde den opfattelse, at samordnerne, som er vores informanter, var placeret i henholdsvis, København, Odense og Århus. I København var der tre samordnere i Odense to samordnere og i Århus ligeledes to samordnere.

Da det endelig lykkedes at komme i kontakt med samordnerne via vores gatekeepere Signe Groth Andersson og Per Holm, fik vi imidlertid oplyst, at der grundet besparelser ikke længere var ansat dette antal samordnere, hvorfor de eksisterende opgaver er fordelt på to samordnere, på landsplan. For denne undersøgelse har det ikke været muligt at finde en anden gruppe af informanter på for eksempel lederplan, da vi kræver af vores informanter, at de arbejder med Netværksrådslagning i praksis og sidder med de indsatte. Dette har følgelig begrænset vores undersøgelsesgrundlag, hvilket vi har søgt at imødekomme gennem grundige, dybdegående livsverdensinterviews.

Kapitel 5: Teoretisk udgangspunkt

I følgende afsnit præsenteres den teoretiske ramme for projektet. De i specialet anvendte teorier vil blive præsenteret kronologisk i relation til analysernes opbygning. Efter hver teoretisk præsentation følger en præcisering af, hvilke begreber der finder anvendelse i de respektive analyser, og hvorfor de er valgt.

Teori: Analyse 1

Med udgangspunkt i Maja Lundemark Andersens teoretiske påstand om, at det kritisk/konfliktteoretiske perspektiv og det læringsteoretiske står i modsætningsforhold til hinanden, beror denne analyse på teori om det læringsteoretiske perspektiv og det kritiske perspektiv, og forskellen herpå.

Teorien tager udgangspunkt i Siv Oltedal og Gunn S. Hutchinsons beskrivelse af de to perspektiver på makroniveau og på meso- og mikroniveau.

Det konfliktteoretiske perspektiv

"Konfliktteorier er teorier, som understreger interessemodsatninger, og at mennesker er i konflikt med hinanden hvad angår ressourcer, prestige og magt" (Hutchinson, S. G., & Oltedal, S. 2003:186-187).

Konfliktteorier opfatter grundlæggende samfundet som værende præget af interessemodsatninger og kampe om ressourcer, magt og status (Hutchinson, S. G., & Oltedal, S. 2003:186). Samfundet er således konstant præget af ulighed og konflikt, hvor de stærke undertrykker de svage direkte og indirekte gennem sproget, som kan camouflere de stærke eller magthavernes intentioner (Hutchinson, S. G., & Oltedal, S. 2003:187-188).

Konfliktteori forholder sig til, hvorledes ulighed og magtforhold skabes og fastholdes (Andersen, L. M., Brok, P. N. & Mathiasen, H. 2006:41) og anlægger derfor et perspektiv på samfundet, hvor grundvilkåret er brydninger og strid - strid som kan føre til forandring.

Konfliktteorien har rødder i den marxistiske teori og knyttes til Karl Marx og Paulo Freire (Hutchinson, S. G., & Oltedal, S. 2003:189).

Marx teorier er makro teorier der forklarer sociale problemer med strukturelle forhold som "lønarbejde og fremmedgørelse" og "teorien om kapitalen" (Hutchinson, S. G., & Olstedal, S. 2003:191). Marx siger, at individet står i et dialektisk forhold til verden, hvor han både skaber og skabes af den, og at erkendelse formes ud af det vi gør i praksis og eller i arbejdet (Hutchinson, S. G., & Olstedal, S. 2003:189).

Mennesket har behov for at føle sig som en enhed med omgivelserne, ellers bliver det fremmedgjort (Hutchinson, S. G., & Olstedal, S. 2003:190). Hvis andre tager mine ting eller jeg tager andres ting, så bliver jeg fremmedgjort. Det vil sige, at menneskets forhold til sig selv og verden er afhængigt af, at man i overført forstand får lov at beholde det man har som sit eget - det være sig ejendom, status - forståelser og opfattelser (Hutchinson, S. G., & Olstedal, S. 2003:190)

Freire har, på samme måde som Marx, udviklet teorier om ulighederne mellem forskellige folkegrupper, i forskellige situationer, og med fokus på bevidstgørelse og mobilisering af styrke hos det enkelte individ, hvor dialogen er det afgørende ideal og redskab (Hutchinson, S. G., & Olstedal, S. 2003:192-193). Freire var således optaget af, "hvordan mennesker i afmagtssituationer kan blive aktive og ændre deres egen situation og det samfund, de er en del af" (Hutchinson, S. G., & Olstedal, S. 2003:187). Dette skal ske igennem den frigørende pædagogik, hvor samtalen er central. De begreber der er relevante i den sammenhæng, er principperne for dialog og antidialog. Dialog er, i Freires forståelse, refleksion og handling, som ikke kan eksistere uden hinanden. Freire mener, at det udtalte ord rummer muligheden for at forandre verden (Hutchinson, G. S. & Olstedal, S. 2003:205). Da dialogen er en "skabende handling", kan den aldrig indebære, at man navngiver noget på andres vegne gennem diskussion eller argumenter, og den rummer altid en dyb helhedsforståelse (Hutchinson, G. S. & Olstedal, S. 2003:205).

Det er en kærlig samskabende kraft med det sigte at frigøre mennesket. Antidialog er det modsatte og mere end erobring, hvor den ene part påtvinger den anden mål og en særlig forståelse. Antidialog er en kulturel undertrykkende handling, hvor godtroende professionelle, ved kun at fokusere på delelementer frem for helheden, medvirker til at undertrykke svage grupper frem for at frigøre dem (Hutchinson, G. S. & Olstedal, S. 2003:205-206).

På grund af konflikt teoriernes opfattelse af sociale problemer som er knyttet til samfundet og systemerne, arbejdes der med at mobilisere kræfter hos den enkelte og i grupper til at tage kampen op - deraf begrebet Empowerment (Hutchinson, G. S. & Oltedal, S. 2003:188)

Det kognitive læringsteoretiske perspektiv:

Det læringsteoretiske perspektiv er et grundlæggende psykologisk perspektiv, hvor menneskets individuelle adfærd er det centrale omdrejningspunkt (Hutchinson, S. G., & Oltedal, S. 2003:139). Det læringsteoretiske perspektiv har fokus på adfærd og ændring af adfærd, og mener således, at en problematisk adfærd, som for eksempel kriminalitet, skyldes indlæring (Hutchinson, S. G., & Oltedal, S. 2003:139).

Læringsperspektivet er synonymt med de kognitive programmer, idet læringsperspektivet bygger på kognitiv teori (Hutchinson, G. S. & Oltedal, S. 2006:143).

Læringsteorien betragter problematisk adfærd som et resultat af, at individet har lært noget forkert, og som har ført til et problem, og at dette problem skal løses ved omlæring af en adfærd til en anden mere hensigtsmæssig adfærd (Hutchinson, S. G., & Oltedal, S. 2003:139).

Centrale begreber i læringsteorien er adfærd og læring. Adfærd defineres som ydre adfærd, hvor tanker, følelser og læring defineres som "relativt varig forandring af adfærden" som resultat af samspillet med omgivelserne (Hutchinson, S. G., & Oltedal, S. 2003:143).

Læringsperspektivet kan ifølge Oltedal og Hutchinson inddeles i to tilgange; den associative tilgang og den kognitive tilgang. Disse har teoretiske baggrund i behaviourismen (Hutchinson, S. G., & Oltedal, S. 2003:143-144).

Behaviourismens ophavsmand, John B. Watson, opfattede mennesket som "et produkt af læring – intet er udviklet indefra" (Hutchinson, S. G., & Oltedal, S. 2003:145). Her karakteriseres adfærd som enten betinget eller ubetinget – altså medfødt eller tillært. Diskriminering eller skelnen er det der afgør, om vi skal gøre det ene eller det andet, alt afhængigt af, om det opleves berigende eller modsat: "ved belønning og straf lærer mennesket at reagere på forskelle" (Hutchinson, S. G., & Oltedal, S. 2003:145).

Watsons efterfølger Burrhus B. F. Skinner fremsatte lovmæssigheder for menneskelig adfærd, som både forklarer og giver handleanvisninger for ændring af uønsket adfærd. Ifølge Skinner kan man både forstærke og reducere adfærd, og således forme menneskers adfærd i den retning man ønsker. At "fjerne noget, der har været oplevet som positivt" (Hutchinson, S. G., & Oltedal, S. 2003:146) og "tilføring af noget, der opleves som negativt" (Hutchinson, S. G., & Oltedal, S.2003:148).

I dette perspektiv er det væsentligt at have in mente, at det kun er den adfærd, som springer os i øjnene, som vi arbejder med i praksis. Der kan ikke arbejdes med noget, som vi ikke kender til i et andet menneskes psyke (Hutchinson, S. G., & Oltedal, S. 2003:139-143).

Perspektivet på sociale problemer er her individuelt og ikke strukturelt betinget. Perspektivet formulerer ikke noget samfundssyn. Flere forskere, herunder Maja Lundemark Andersen, argumenterer for, at det er knyttet til en harmoni /konsensus opfattelse af samfundet, fordi målet er at ændre individets adfærd, så det passer til samfundet (Andersen, M. L., Brok, P. N. & Mathiasen, H. 2006:11)

Vi vil bruge disse to teoretiske perspektiver til at undersøge, hvori modsætningsforholdet kan bestå, ved at se på deres samfundssyn, menneskesyn, handleanvisninger for praksis og den rollefordeling der er mellem professionel og borger.

Teori: Analyse 2

Det teoretiske udgangspunkt for denne analyse er Empowerment begrebet. Det er i vores speciale repræsenteret ved lektor Maja Lundemark Andersen, Pernille Nørlund Brok & Henrik Mathiasens perspektiv på Empowerment og professor Jon Andersens perspektiv på Empowerment.

Både lektor Maja Lundemark Andersen og professor John Andersen er begge fortalere for at knytte Empowerment forståelsen direkte til de konfliktteoretiske rødder, og at det kun er i denne forståelse, at Empowerment giver god mening, da den teoretiske tilknytning både kvalificerer begrebet teoretisk, samt gør det betydningsfuldt og anvendeligt som analyse og handleredskab (Andersen, J. 2006:60-61).

Derudover suppleres disse teoretikere med Gunn Strand Hutchinson og Siv Olstedahls forståelse af Paulo Freires principper for dialog. Det teoretiske udgangspunkt er valgt, fordi disse forfattere opererer med praktiske handleanvisninger indenfor Empowerment, og derfor kan de bidrage med en begrebsforståelse af, hvordan Empowerment tilgangen udfolder sig i fængslets praksiskontekst. Herunder vil vi derfor redegøre for teoriens hovedelementer, præsenteret af de forfatteres perspektiv, som vi tager udgangspunkt i samt redegøre for, på hvilken måde vi finder teorierne og begreberne anvendelige i forhold til at besvare vores arbejdsspørgsmål og problemformulering.

Empowerment:

Mægtiggørelse, myndiggørelse, brugerinddragelse, brugerindflydelse, hjælp til selvhjælp - kært barn har mange navne (Andersen, J. 2006:60-62).

Som ovenstående illustrerer, er Empowerment begrebet et omdebatteret begreb, som har været udsat for megen kritik på grund af dets mange fortolkningsmuligheder (Andersen, J. 2006:60). De mange fortolkningsmuligheder har betydet, at Empowerment er blevet tolket ind i meget forskellige ideologiske rammer, hvor det er blevet brugt både i neoliberal forståelse og i en kritisk transformativ forståelse (Andersen, J. 2006:60-61).

Centrale elementer i Empowerment:

“The power to name - the power to act” (Andersen, L. M., Brok, P. N. & Mathiasen, H. 2006:75).

Ifølge M. Breton er der fem centrale punkter, som skal være til stede i en Empowerment tilgang: social aktion, politisk årvågenhed, magt til at benævne egen virkelighed og magt til at handle, kompetence og endelig adgang til magt (Andersen, L. M., et. al. 2006:75).

Disse konsensuspunkter indgår tilsammen i et tredimensionelt forhold som indbefattes i udtrykket, og som udspiller sig på individ, gruppe og lokalsamfundsniveau (Andersen, L. M., et.al. 2006:69):

Empowerment niveauer:

Individniveau: Opnå magt over eget liv

Gruppeniveau: At kunne indgå i en grupperelation, at kunne udvikle dialektikken i en gruppe, at kunne skabe og styrke socialt støttende netværk,

Samfundsniveau: At sige sin mening og tale andres sag, at forlange og forvente indflydelse og respekt, at kæmpe mod ulighed og for større social retfærdighed (Andersen, L. M., et. al. 2006:69-71).

Ovenstående gennemgang af udvalgte elementer fra det samfundskritiske Empowerment perspektiv giver os en værktøjskasse af begreber til at analysere og forstå samordernes oplevelse af, hvor meget Empowerment man kan praktisere i et fængsel. De begreber der er anvendelige, er retten til at definere eget problem, om det er muligt at opnå den rollefordeling empowerment fordrer, hvordan det asymmetriske magtforhold håndteres og om Freires principper for dialog kan findes. Samt hvordan de tre Empowerment niveauer er mulige at spore i praktisering af Netværksrådslagning.

Ifølge Maja Lundemark kan Empowerment defineres som "at opnå kontrol over sit eget liv" (Andersen, L. M., et. al. 2006:14). Det handler derfor i ordets reneste betydning om magt. Magt og kraft til som individ at håndtere sit eget liv og til at ændre samfundet, hvor det er påkrævet (Andersen, L. M., et. al. 2006:17). Hun lægger sig op ad Lee Staples definition:

"En proces hvor magt bliver udviklet og faciliteret eller stadfæstet med det formål, at underprivilegerede individer og grupper kan øge deres ressourcer, styrke deres selvbillede og opbygge deres evne til at handle på egne vegne i psykologiske, sociokulturelle, politiske og økonomiske områder" (Andersen, L. M., et. al. 2006:13).

Vi forstår dette som, at meningen med Empowerment er at gøre det enkelte menneske i stand til at tage ledelsen af eget liv på sig, og opnå kontrol med eget liv, og i forlængelse heraf gennem sociale fællesskaber, at mobiliseres til at skabe forandringer i samfundet.

Empowerment er således tanke, følelse og handling, og fordrer derfor noget særligt af den professionelle. Hvad Empowerment især fordrer, er en tankegang, der er baseret på ressourcer fremfor på mangler (Andersen, L. M., et. al. 2006:15). Den udfordrer derfor den traditionelle måde at tænke på i velfærdsstaten (Andersen, L. M., et. al. 2006:25).

Begrebet skal altid forstås i en samfundskritisk og transformativ version (Andersen, L. M., et. al. 2006:11) – mener Lundemark med flere, da det her udgør en modvægt til den neo liberale tænkning i velfærdsstaten (Andersen, L. M., et. al. 2006:62)

I traditionelt socialt arbejde i velfærdsstaten baseres både forståelse og handling i forhold til sociale problemer på individuelle psykologiserede forklaringer, som fokuserer på, hvad borgeren "mangler", eller hvad problemerne er, hvortil man så retter specialiseret behandling (Andersen, L. M., et. al. 2006:25).

I Empowerment er perspektivet et andet, idet man tager udgangspunkt i ressourcer frem for problemer, og arbejder holistisk med det hele menneske og netværket (Andersen, L. M., et. al. 2006:25-26).

Empowerment begrebets historiske rødder er konfliktteori, og denne tilknytning til begrebets teoretiske rødder er altafgørende for forståelsen af begrebets dimensioner, og for at begribe dets praktiske anvendelighed (Andersen, L. M., et. al. 2006:41).

Som allerede beskrevet i teoriafsnittet til analyse 1, betragter konfliktteori samfundet som værende præget af interessemodsætninger og kamp om magt, prestige og penge (Andersen, L. M., et. al. 2006:40).

Omdrejningspunktet er hvem eller hvilke grupper, der har magt til at definere, hvad der er rigtigt og forkert. Dem der har magten og privilegierne, vil altid dominere de svage eller undertrykte grupper (Hutchinson, G. S & Oltedal, S. 2006:186/87).

Magtforståelsen og Rollefordelingen:

I Empowerment forstås magt som magt til at skabe og opnå kontrol over eget liv. I Empowerment mener man, at magt kan udvikles, og at magt til de indsatte ikke betyder mindre magt til de professionelle (Andersen, L. M., et. al. 2006:43). Magtbegrebet i Empowerment er knyttet til en positiv Foucaulsk opfattelse af magt, hvor magten ikke er magt over, men magt til. Magtsynet her er, at magten ikke er en knap ressource, men noget der vokser jo flere der benytter den (Andersen, M. L. et. al. 2006:43).

Hvordan opgaver og funktioner er fordelt mellem to parter, betyder i denne sammenhæng, at relationen mellem indsat og professionel er et samarbejde som tager afsæt i, at professionelle også begår fejl – det bliver derfor et menneskeligt møde fremfor eksperten og eleven /klienten (Andersen, M. L. et. al. 2006:47- 48). Den professionelles rolle i Empowerment er altså rollen som samarbejdspartner.

For at dette skal kunne lade sig gøre, må den professionelle være bevidst om, og ekspliciterer magtforholdet mellem sig selv og klienten, og bruger det til at understøtte borgerens udvikling, mod at kunne tage magten i sit eget liv (Andersen, L. M., et. al. 2006:14). Det handler således i høj grad om at modarbejde klientiseringsprocesser, der fastholder klienten i en afhængighedsrolle i forhold til den professionelle og de systemer, som de agerer i (Andersen, L. M., et. al. 2006:35,43).

Derfor skal man som professionel være villig til at give afkald på sin ekspertrolle, og i stedet facilitere en bevidstgørelsesproces hos borgeren, hvor denne bliver bekendt med egne iboende ressourcer og støttes til at tage beslutningsrollen på sig i forhold til sit eget liv.

Herigennem erhverver den indsatte sig en bevidsthed om, hvordan samfundsmæssige forhold har indflydelse på det problematiske - i dette tilfælde kriminalitet. Inddragelse er ikke det samme som Empowerment, men inddragelse er en forudsætning for Empowerment. Inddragelse forstås her som en primær envejsproces, hvor den mere magtfulde inddrager den mindre magtfulde. Samtidig med en forudsætning for at kunne arbejde Empowering, hvor brugerinddragelse i en Empowerment optik, opfattes som at arbejde sammen med brugerne, og ikke for brugerne. Empowerment er en gensidig proces, hvor der, på trods af magt-ulighed, skal udvikles samarbejde mellem borger og professionelle i arbejdende partnerskaber. Empowerment er en udbygget form for inddragelse, hvor inddragelse ikke er et "tilbud" til borgeren, men en forventning om samarbejde. De professionelle kan ikke arbejde Empowerment-orienteret uden dette. Foregående sættes også i sammenhæng med begrebet om myndiggørelse, der omhandler at: "den individuelle myndiggørelse ses som en del af en demokratisk proces frem for et produkt for den enkelte" (Andersen, M. L. et. al. 2006:40).

Teori: Analyse 3

Med udgangspunkt i vores empiriske undersøgelsesresultater er denne analyses formål at undersøge, hvordan den oplevelse samordnerne har, kan forstås i lyset af den institutionelle teoris makro forklaring. Denne omhandler hvordan organisationers indbyrdes afhængighedsforhold bevirker, at praksisser smitter indenfor et organisatorisk felt, som resocialiseringsfeltet i Danmark. Analysen suppleres af Erving Goffmans teori om Totalinstitutionen, der tilbyder et perspektiv på, hvordan den særlige institutionelle ramme fængslet udgør, påvirker de ansatte - herunder samordnerne.

Ny Institutionel organisationsteori:

Ny institutionel teori er en organisationsteori, der tilbyder en makro forklaring på, hvordan organisationer kan forstås. Ny institutionel organisationsteori argumenterer for, at mennesker til enhver tid interagerer, hvorfor organisationer kun kan forstås som sociale systemer.

Hvorfor institutioner beskrives som værende beboet og skabt af mennesker og bæres frem af kulturer, strukturer og praksisser (Pedersen, S. J. 2014:238). Forandringsprocesser er i dette perspektiv båret både af enkeltpersoner, agents, ændringer i strukturer og mekanismer. Det organisatoriske felt betyder "området der afgrænser de omgivelser og dermed det pres og de forventninger, den enkelte institution udsættes for, og må forholde sig til" (Pedersen, S. J. 2014:238).

Det organisatoriske felt er således det rum, hvor organisationer, der arbejder med ligeartede opgaver i samspil med andre organisationer, løser deres praktiske opgaver på en for omverdenen acceptabel måde. I forlængelse heraf dannes der mellem aktørerne i det organisatoriske felt. et fællesskab af forståelser, logikker og " rigtige " meninger, som knytter de enkelte aktører sammen i et socialt rum med eget fællesskab (Pedersen, S. J. 2014:238). Centrale begreber er legitimitet, hvilket betyder, at organisationer påtvinges eller påtager sig visse krav fra omverdenen, for at opnår eller fastholde deres berettigelse både indenfor det respektive felt og i relation til den generelle omverden (Pedersen, S. J. 2014:241).

Legitimitet er en afgørende ressource for en organisation, hvilket bevirker, at organisationer nemt smittes med andre organisationers praksisser, hvis de opererer indenfor samme organisatoriske felt – dette kaldes Diffusion (Pedersen, S. J. 2014:249-251), og som viser sig i metodelighed eller ensliggørelse af standarder som for eksempel handleplaner og dokumentations- og evidens krav (Pedersen, S. J. 2014:242).

Begreberne vi gør brug af i dette speciale er: Organisatorisk felt, diffusion, legitimitet og Isomorfi.

Institutionel teori bruger vi til at belyse, hvordan organisationer indenfor resocialisering ligesom Kriminalforsorgen og Cafe Exit, er knyttet til hinanden, og hvordan institutionelle kontekst har betydning for, hvordan og hvor meget metoder indoptages fra en organisatorisk kontekst til en anden.

Erving Goffman

Goffmann beskæftiger sig i sit værk "Anstalt og menneske" med et observationsstudie fra 1961, der omhandler, hvordan den totale institution påvirker indsatte og ansatte. Det centrale for Goffmann er de indsattes verden – i mindre grad de ansattes (Goffman, E. 1965:9).

Goffmann definerer den totale institution som et "opholds- eller arbejdssted", hvor en stor mængde mennesker fører en formelt reguleret tilværelse, som er afskåret fra omverdenen i kortere eller længere tid – deraf det totale (Goffmann, E. 1965:9). Fængslets formål er blandt andet at beskytte det resterende samfund fra det, der opfattes som farligt, det vil sige de indsatte (Goffmann, E. 1965:12).

Fængslet står ifølge Goffmann derfor som "en slags drivhuse til at forandre mennesker i: hver og en af dem er et naturligt eksperiment over, hvad man kan gøre med personligheden" (Goffmann, E. 1965:18).

De ansattes opgave er først og fremmest at sikre, at fængslets regler opretholdes, og de har ifølge Goffmann overvejende en opfattelse af de indsatte som værende upålidelige (Goffmann, E. 1965:14). Indenfor totalinstitutionens rammer udvikles der således en særlig kultur, som opfattes som værende normal for dem der er en del af den – det være sig indsatte som ansatte (Goffmann, E. 1965:5).

Som følge heraf udvikles der negative stereotype opfattelser de indsatte og ansatte imellem – et såkaldt skel, der i både overført og praktisk forstand adskiller de 2 grupper (Goffmann, E. 1965:14).

Arbejdet i totalinstitutionen er karakteriseret ved, at man arbejder med levende “ materiel (Goffmann, E. 1965:60) Levende materiel som man som ansatte, må søge at bevare afstanden til (Goffmann, E. 1965:66). Det forstår vi på den måde, at der eksisterer en norm i fængslet om, at man ikke må involvere sig personligt med eller komme følelsesmæssigt for tæt på de indsatte.

Goffmann opfatter endvidere den totale institutions fortolkende og forklarende funktion som en faktor, der påvirker de ansatte på en sådan måde, at de må udvikle eller acceptere en teori om mennesket, som beror på, at dem der er i totalinstitutionen, er der af en årsag (Goffmann, E. 1965:68).

Disse særlige betingelser for at arbejde omhandler at man skal praktisere i en gennemreguleret kontekst, hvor der uanset hvilken metodik man medbringer, er et uomgængeligt skel mellem indsatte og ansatte. Endvidere at der er en norm om, at man skal bevare afstand til de upålidelige planter i drivhuset. Dette må have en betydning for samordnerne, hvorfor vi vil bruge dem til at belyse hvordan fængslets særlige ramme påvirker de professionelle samordnerne.

Kapitel 6: Analyser

Formålet med dette afsnit er at besvare vores tre arbejdsspørgsmål. Dette gør vi i vores tre analyser, der skal anskueliggøre, hvorledes det teoretiske modsætningsforhold kan forstås, samt hvordan samordnerne oplever den praktiske virkelighed. Slutteligt analyserer vi, hvordan samordnernes oplevelser kan forstås i institutionelt perspektiv. Analysen vil således afdække, hvordan de institutionelle rammer influerer på praksisudøvelsen og hvilke betingelser Empowerment tilgange har i Kriminalforsorgen. Derved kan vi belyse, hvorvidt fængslets rammer kan kombineres med Empowerment tilgange.

Analyse 1

Denne analyse vil besvare arbejdsspørgsmål et: **Hvori kan det teoretiske modsætningsforhold ses mellem kognitiv behandling og Empowerment?** Analysen tager udgangspunkt i lektor Maja Lundemark Andersens teoretiske påstand om, at disse to perspektiver ikke må kombineres (Andersen, L. M., Brok, P. N. & Mathiasen, H. 2006:11,40). Formålet med denne analyse er at belyse vores problemformulering ud fra et teoretisk perspektiv, således at forskellene mellem de kognitive programmer og Café Exit's metode Netværksrådslagning teoretiske grundlag synliggøres. Analysen redegør for, hvori forskellene i menneskesyn, værdier, tilgange samt rollefordeling mellem indsat og professionel samordner består. Analysen teoretiske fundament er det konfliktteoretiske- og læringsteoretiske perspektiv, da Empowerment tilgange udspringer af konfliktteori (Andersen, L. M. et. al. 2006:41) og kriminalforsorgens kognitive adfærdsregulering udspringer af kognitiv læringsteori (Flerårsaftalen, 2013:9) Dette arbejdsspørgsmål vil således blive belyst udelukkende gennem teori og afsluttes med en konklusion, der kan anskueliggøre, hvor de to teoretiske perspektiver synes at være modsætningsfyldte, som Lundemarks teoretiske påstand lægger an til.

Analyse

“Empowerment i det sociale arbejde kan aldrig medføre en isoleret indsats på et individuelt niveau, men vil altid tage udgangspunkt i et kritisk blik på de samfundsskabte muligheder eller mangel på samme. Når vi understreger denne sammenhæng, er det fordi vi ønsker at modvirke, at empowerment ukritisk bruges som begreb i sammenhæng med andre strategier og metoder i de sociale arbejde, hvor det grundlæggende syn er individuelt og harmoniorienteret. Som eksempler kan nævnes, at empowerment ikke kan bruges som supplement til marte meo metoder, kognitiv terapi og andre adfærdsregulerende metoder, I disse metoder er udgangspunktet nemlig, at samfundet grundlæggende er i harmoni, og at det sociale arbejde skal forandre individets adfærd for at opretholde harmonien. Empowerment har præcist det modsatte udgangspunkt, idet man her forstår samfundet som værende konfliktfyldt“ (Andersen, L. M., Brok, P. N. & Mathiasen, H. 2006:11).

Med denne videnskabelige påstand af Maja Lundemark Andersen argumenterer hun for, at tilgange og metoder som hviler på Empowerment perspektivet, ikke kan anvendes i kombination med kognitive programmer, da de grundlæggende er for modsætningsfyldte til at kunne anvendes sammen. Netværksrådslagning er det samme som Familierådslagning og dermed baseret på Empowerment. Netværksrådslagning, er ifølge Socialt Udviklingscenter importeret fra børne- og familieområdet, hvor den kaldes Familierådslagning (Socialt udviklingscenter, 2017).

Metoden har fokus på at styrke relationer til netværk gennem Empowerment, hvor den indsatte placeres centralt i beslutningsrummet for, hvad der skal til for at leve et kriminalitetsfrit liv“ (Socialt udviklingscenter, 2017). I Lundemarks optik er Netværksrådslagning i Cafe Exit derfor, i sin teoretiske grundform, knyttet til det konfliktteoretiske perspektiv og dette perspektivs samfundsforståelse og menneskesyn (Andersen, L. M. et. al. 2006:11).

I kontrast hertil står Kriminalforsorgens politisk vedtagne resocialiserings tilgang Risk Need Responsivity (Kriminalforsorgen, 2017:4).

Denne kognitive evidensbasere metode indebærer, at den kriminelles kriminogene faktorer identificeres og at resocialiserende indsatser tilrettelægges ud fra fastsatte kriterier i metoden (Jusitiministeriets forskningskontor, 2012)

Gennem sit teoretiske fundament, kognitiv adfærdsterapi, knytter metoden sig til det kognitive læringsperspektiv (Andrews, D. A. & Bonta, J. 2006:283). Et perspektiv der ifølge Maja Lundemark Andersen er foreneligt med et harmoni- og konsensusorienteret samfundsperspektiv (Andersen, L. M. et. al. 2006:11).

Samfundssynet i læringsteoriene er, ifølge Gunn S. Hutchinson og Siv Oltedal, ikke formuleret, og derfor forholder det kognitive læringsperspektiv sig til strukturer uden for individet. Hutchinson og Oltedal siger dog samtidigt, at selvom det ikke formuleres i læringsteoriene, må det antages, at der er en sammenhæng mellem konsensus/harmoni/funktionalisme og læringsteori. Sociologen Émile Durkheim mener som funktionalist, at sociale problemer såsom kriminalitet skyldes mangelfuld indlæring af normer (Hutchinson, S. G. & Oltedal, S. 2003:186).

I Durkheimsk optik er spørgsmålet ikke, hvem der har magt over hvem eller ret til at definere for eksempel problemer hos det enkelte individ, men i stedet hvad der får samfundet til at hænge samme (Hutchinson, S. G. & Oltedal, S. 2003:186). Sociale problemer og kriminalitet vil altid eksistere, men det essentielle er, hvordan samfundet bringes tilbage i harmoni, da det er for det fælles bedste (Hutchinson, S. G. & Oltedal, S. 2003:62-63). Sociale problemer og kriminalitet er en naturlig følge af den måde samfundet fungerer på, hvorfor samfundet er forpligtet til at tage sig af dem, der begår kriminalitet og bringe dem på ret køl (Dalberg-Larsen, J. & Kristiansen, B. L. 2014:62). Samfundssynet er ikke kritisk eller optaget af de under privilegeredes forhold, men grundlæggende mere optaget af, at alle udfylder deres rolle, så alt kan foregå i fred og fordragelighed (Hutchinson, S. G. & Oltedal, S. 2003:186-187).

Samfundssynet i konfliktteoriene bygger dermed ikke en opfattelse af, at et samfund er i ligevægt eller harmoni. I stedet er opfattelsen af samfundet, at det er præget af konflikt og kamp om interesser og ressourcer og magt, og dermed grundlæggende i uligevægt. Denne uligevægt skyldes, at samfundet giver muligheder og begrænsninger til individer, og der er derfor ulige magtfordeling i samfundet.

Samfundet er, som følge heraf, præget af magtkampe om definitionsret, magt og ressourcer (Hutchinson, S. G. & Oltedal, S. 2003:227).

Det handler om, hvem der har magt til at definere hvad der er rigtigt og forkert – dem der har magten, bliver således også normsættende. Samfundssynet her er kritisk og sætter spørgsmålstegn ved, hvem der magt til at undertrykke hvem (Hutchinson, S. G. & Oltedal, S. 2003:186-210).

Sammenfattende kan vi således sige, at der kan argumenteres for, at det kognitive læringsperspektiv kan placeres inden for det harmoni og konsensusorienterede samfundssyn. Det modsætningsforhold som Maja Lundemark Andersen m.fl. argumenterer for kommer, i den forbindelse, til udtryk i de respektive samfundssyn på den måde, at det det samfundssyn, som kan udledes af de kognitive teorier, opfatter samfundet som værende grundlæggende i ligevægt. Hertil er det de fælles interesser og værdier, der skal være samlende i modsætning til konflikt teorierne, som opfatter samfundet som en kampplads og kampene som det der skaber forandring (Dalberg-Larsen, J. & Kristansen, B. L. 2014:72-73).

I kognitiv læringsteoretisk optik er det sociale problem, Ifølge Hutchinson og Oltedal, adfærden; "problematisk adfærd og funktionssvigt er først og fremmest en følge af læring. Handling rettes mod en ændring af læringsbetingelserne og mod læring af ny adfærd og hvordan man forstår erfaringer" (Hutchinson, S. G. & Oltedal, S. 2003:139). Dermed bliver kriminalitet grundlæggende et spørgsmål om de valg individet har foretaget undervejs i læringsprocessen, hvad enten vi kun ser på objektiv adfærd eller på den samlede mængde af mentale processer (Hutchinson, S. G. & Oltedal, S. 2003:182). Dette kommer til udtryk i RNR, hvor der står "Our focus is the criminal behaviour of individuals" (Bonta, J. & Andrews, D. A. 2006:19).

Den kognitive grundpille i dette perspektiv fordrer således et fokus rettet udelukkende på individet og på regulering af den ønskede adfærd samt fremelskning af den ønskede adfærd – sagt på en anden måde, at det sociale problem er opstået, fordi normerne i samfundet ikke er blevet integreret godt nok.

I det konfliktteoretisk perspektiv forstås det sociale problem og afvigelser som:

”I konfliktteoriene er afvigelse ikke en følge af dårligt integrerede normsystemer. Her er man optaget af, hvem der har magten til at være normsættere og definere, hvem der er afvigere. I konfliktperspektivet er normer lavet af dem, der besidder magten til at undertrykke“ (Hutchinson, S. G. & Oltedal, S. 2003:187).

Undertrykkelse af de underprivilegerede grupper og sociale problemer såsom kriminalitet opstår, når svage grupper føler afmagt over de begrænsninger de magtfulde i samfundet pålægger dem. Konfliktteoriene forsøger at udvikle de menneskelige indskrænkninger, som den sociale orden i samfundet påfører undertrykte mennesker, og opfatter grundlæggende sociale problemer som en konsekvens af den magtkamp, der finder sted i samfundet (Hutchinson, S. G., & Oltedal, S. 2003:187).

Konfliktteoriene mener altså ikke, at problemer ligger hos det enkelte individ, men det kan ses som et problem i samfundsstrukturene. Afvigelse er derfor ”ikke en følge af dårligt integrerede normsystemer” (Hutchinson, S. G., & Oltedal, S. 2003:187).

Menneskesyn i læringsteoriene er ifølge Oltedal og Hutchinson ”overvejende deterministisk” (Hutchinson, S. G. & Oltedal, S. 2003:182). Argumentet herfor er, at begge retninger inden for læringsteori er påvirket af Evolutionsteori, og de har hermed sit udspring i biologien. Determinismen antager dog forskellig form, som henholdsvis knyttet til biologisk disposition eller som et resultat af mødet med omgivelserne (Hutchinson, S. G. & Oltedal, S. 2003:182).

Således er det menneskesyn, der ligger i den kognitive læringsteori en forståelse af, at mennesket formes gennem læring samt at denne læring er betingende for, hvordan vi udvikler os (Hutchinson, S. G. & Oltedal, S. 2003:184). Det vil sige, at det er hos individet problemet ligger – grundet en mangelfuld indlæring af normer (Hutchinson, S. G. & Oltedal, S. 2003:186).

Menneskesynet i konfliktteoriene beskrives ifølge Oltedal og Hutchinson som strukturdeterministisk. Det forstår vi sådan, at strukturerne og den konstante kamp om definitionsmagten altid vil være der. Mennesket er således både offer og skaber, fordi den skabte verden sætter sine begrænsninger. Samtidig er mennesket med til, at forme dem. Konflikter er potentiale for forandring eller fastlåsnings (Hutchinson, S. G. & Oltedal, S. 2003:193, 227-228).

Ovenfor har vi nu redegjort for, hvori modsætningsforholdet består på makroniveau. Vi vil nu undersøge, hvori modsætningsforholdet kan bestå på meso- og mikroniveau.

Kognitiv læringsteori i kriminalforsorgen er overordnet baseret på, at uhensigtsmæssig adfærd er indlært i et samspil, med omgivelserne, alt efter konteksten, og hvor individet skal lære at mestre sin situation i relation til omgivelserne på en mere hensigtsmæssig måde. Socialarbejderen er her læreren, der hjælper eleven/klienten med at se, hvad der er en mere hensigtsmæssig måde at opføre sig på. Det handler om at sætte sig realistiske mål som individ, og træne sig i at handle på en anden måde (Hutchinson, S. G. & Oltedal, S. 2003:174).

Tilgangen kombinerer bevidstgørelse og indsigt med handling og praktiske øvelser i at indlære ny adfærd.

Tilgangene er baseret på her og nu interventioner i afgrænset, ofte kortvarig form, der retter sig mod at være problemløsende i den aktuelle kontekst gennem strukturerede og tidsafgrænsede forløb (Hutchinson, S. G. & Oltedal, S. 2003:152-165).

”Relationen mellem socialarbejder og klient er stærkt præget af problemløsning” (Hutchinson, S. G. & Oltedal, S. 2003:140).

Tilgangens styrke er, at de giver konkrete handleanvisninger der er nemme at måle og veje (Hutchinson, S. G. & Oltedal, S. 2003:140). Problemløsning er helt central og indbefatter ændring af tankemåder, følelser og ydre adfærd (Hutchinson, S. G. & Oltedal, S. 2003:184).

Dette beskrives i RNR som:

“A psychology of criminal conduct involves the ethical application of psychological knowledge and methods to the practical tasks of predicting and influencing the likelihoods of criminal behaviour, and the reduction of the human and social costs associated with crime and criminal justice processing” (Bonta, J. & Andrews, D. A. 2006:19).

Konfliktteoretisk perspektiv:

Handleanvisningerne eller tilgange til praksis inden for det konfliktteoretiske perspektiv og Empowerment handler ifølge Oltedal og Hutchinson om, at de professionelle skal mobilisere klientens indre kræfter ved at bevidstgøre denne. Denne bevidstgørelsesproces understøtter, at klienten frigør sig selv fra en forståelse af sig selv som offer, og den muliggør dermed kamp for ændringer i samfundets grundlæggende ulighedsstrukturer (Hutchinson, S. G. & Oltedal, S. 2003:227).

Endvidere skal klientens tro på sig selv understøttes, herunder troen på egne ressourcer og formåen i forhold til at indgå i sociale fællesskaber, der kan skabe kollektive bevægelser (Hutchinson, S. G. & Oltedal, S. 2003:128).

Den professionelle indgår i et samarbejde med klienten, som er ligeværdigt. Det vil sige, at klienten i ligeså høj grad har defintionsmagten (Hutchinson, S. G. & Oltedal, S. 2003:228). Praksisudøvelsen af Empowerment er ifølge Hutchinson & Oltedahll underudviklet, idet der er for få konkrete handleanvisninger. Herved kan begreberne bruges efter behag.

Lundemark er én af dem, der har forsøgt at videreudvikle og konkretisere det metodiske fundament. Dette betyder, at den professionelle skal understøtte brugernes ret til subjektiv forståelse gennem ”eksplicitering af magt og rollefordeling” (Andersen, L. M., Brok, N. P. & Mathiasen, H. 2006:67).

Mennesket skal altså blive frit ved at blive subjekt i eget liv – altså sammenhæng i tanke, handling og ord.

Selvom begge perspektiver forholder sig til individet, er der altså forskel på intentionen i perspektivet. I læringsteoriene er målet, at mennesket skal have integreret normer bedst muligt. Det vil sige, at mennesket skal lære den mest hensigtsmæssige adfærd, hvor mennesket i konfliktteoriene i højere grad skal sættes fri fra de samme normer. Kun gennem denne frigørelse kan samfundet blive mere lige. Altså tilpasning kontra frigørelse.

Rollefordelingen i kognitive læringsperspektiv, i relationen mellem professionel og klient, altså mikroniveauet, er ifølge Oltegal og Hutchinson karakteriseret ved at være et lærer-/elevforhold, hvor den professionelle er ekspert, der hjælper den hjælpssøgende. Dette lægger sig her meget op ad den traditionelle rollefordeling i velfærdsstaten.

”Socialarbejderen får i de læringsteoretiske handlemodeller i højere grad rollen som en lærer end i nogen af de andre modeller. Socialarbejderen bliver læreren, som skal bistå klienten med at ”se” den sammenhæng klientens egen og andres adfærd fungerer indenfor“ (Hutchinson, S. G. & Oltegal, S. 2003:175).

Endvidere skal mennesket selv aktivt bidrage til at styre udviklingen, herunder formulere egne mål, og at man skal støtte individet til at få en oplevelse af, at man mestre sit liv (Hutchinson, S. G. & Oltegal, S. 2003:175). Dette ligner til forveksling rollen i Empowerment og i metoden Netværksrådslagning, hvor klienten skal indtage hovedrolle /beslutningsrolle (Andersen, L. M., et al. 2006:40).

Rollefordelingen i et konfliktteoretisk, mellem professionel og klient, i Empowerment perspektiv er ifølge Oltegal og Hutchinson et andet, idet socialarbejderen skal mobilisere indre kræfter hos klienten til at ændre samfundsforhold (Hutchinson, S. G. & Oltegal, S. 2003:227-228). Socialarbejderen arbejder *sammen med* og ikke *med* klienten. Kritikken er, at dette også kan virke manipulerende og formynderisk, idet man som professionel ved bedre på de undertrykkes vegne. Hvis klienten ikke aktivt deltager i arbejdet med problemstillingerne, kan klienten ”forsvinde i den kollektive tilgang” (Hutchinson, S. G. & Oltegal, S. 2003:226-227).

Det hjælper ikke at sige, at brugerne skal definere deres egne mål, hvis målet er fastlagt på forhånd. I konfliktteoretisk optik kan klienten jo have ret – forstået på den måde, at kriminaliteten er en afmagtsreaktion, som er helt fornuftig, fordi individet er undertrykt. Hvis kriminalitet forstås i den optik, er det jo ikke per automatik hans adfærd, der skal ændres, men i stedet hans incitament og kraft til at gå ud og ændre på nogle dårlige vilkår for sig selv og samfundet. Det kan endvidere være et argument for, at dette perspektiv kan have svære vilkår i den danske velfærdsstat, hvor det sociale arbejde skal udøves inden for nogle politisk bestemte og styrede rammer (Andersen, L. M., et. al. 2006:40).

Delkonklusion

I ovenstående analyse har vi analyseret os frem til, hvori forskellighederne i det Læringsteoretiske og konflikt teoretiske perspektiv består, ud fra udvalgte begreber; sociale problemer, det sociale arbejde, menneskesyn, rollefordeling og samfundssyn. Modsætningsforholdet består grundlæggende af et forskelligt syn på det sociale arbejde og individets rolle heri, som giver sig udslag i forskellige tilgange og roller. Det sociale arbejde i det læringsteoretiske perspektiv sigter efter, at mennesket skal indlære den mest hensigtsmæssige adfærd. Det konfliktteoretiske perspektiv har fokus på, at individerne skal frigøres fra normerne hvorved alle kan blive mere lige.

Rollefordelingen mellem socialarbejder og klient imødekommer ovenstående ved, at det læringsteoretiske perspektiv har fokus på lærer-/elevforholdet, mens det konfliktteoretiske perspektiv har øje for, at socialarbejderen skal arbejde sammen med klienten og ikke med klienten. Vi kan endvidere argumentere for, at den største grundlæggende forskel mellem perspektiverne ligger i forståelsen af det sociale arbejde, det sociale problem og håndteringen af dette. Forskelligheden ses i, at det læringsteoretiske perspektiv forholder sig til sociale problemer på den måde, at det er et resultat af dårligt integrerede normer. Det konfliktteoretiske perspektiv mener derimod, at det handler om, hvem der er normsættere, og at sociale problemer er et resultat af samfundets magtfordeling mellem hvem der er normsættere, og hvem der ikke er.

Menneskesynet i to perspektiver ligger lidt op ad foregående definition af baggrunden for sociale problemer, hvor det læringsteoretiske perspektiv beskriver, at problemerne ligger hos individet selv, og det konfliktteoretiske perspektiv skriver, at individer både er offer og skabere.

Ud fra denne analyse kan vi således konkludere, at der, på det teoretiske plan, kan være belæg for, at det læringsteoretiske- og konfliktteoretiske perspektiv grundlæggende anskuer opgaven i det sociale arbejde forskelligt.

Vi kan ikke sige noget om samfundssynet, idet de kognitive teorier ikke har formuleret et sådant. Lundemark mener, at det er harmoni og konsensusorienteret, hvilket stiller det i opposition til det konfliktteoretiske samfundssyn.

Analyse 2

Denne analyse vil belyse arbejdsspørgsmål to; **Hvordan oplever samordnerne at praktisere empowerment i et fængsel?**

Formålet med denne analyse er at undersøge, hvordan samordnerne arbejder med empowerment i praksis, og hvordan metoden udfolder sig som redskab i den specielle institutionelle kontekst. Dette arbejdsspørgsmål vil vi belyse gennem indsamlet empiri fra vores kvalitative undersøgelse af samordnerne i Café Exit og Maja Lundemark Andersens og John Andersens perspektiv på kritisk Empowerment. Hutchinson og Oltedal bruger vi til at supplere forståelsen af principperne for en Empowering proces/dialogform.

Analyse

Individniveau

Ifølge lektor Maja Lundemark Andersen er et helt centralt element i Empowerment retten til at definere eget problem eller "the power to name" (Andersen, L. M., Brok, P. N. & Mathiasen, H. 2006:69). Dette betyder, at den indsatte skal styrkes i at italesætte egen forståelse af, hvad problemet består i, og skal styrkes i at handle derefter (Andersen, L. M., et. al. 2006:76). Om dette centrale element siger samordner Louise:

"[...] selve metoden fungerer sådan, så at det er den [...] indsatte finder ud af jamen jeg har et behov for at styrke [...] nogle af mine relationer og så i samarbejde med mig, finder den indsatte så ud af, jamen hvad er egentlig hovedemnet, hvad er den store udfordring, hvad er vigtigt og få snakket med netværket om" (Bilag 1:3).

Det som samordner Louise, pointerer her er, hvordan den indsatte i praksis, ikke blot inddrages, men får direkte indflydelse på forståelsen og løsningen af problemet – et eksplicit udtryk for "The power to name" (Andersen, L. M., et. al. 2006:75).

Definitions magten og handlemagten bliver således givet tilbage til den indsatte, hvorved den indsatte gennem anerkendelsen gives "magt til" at få øje på kraften hos den indsatte selv. Samtidig understøttes den indsatte til at foretage bevidste valg i sit liv og i forståelsen af sig selv (Andersen, L. M., et. al. 2006:43).

Endvidere understreger citatet menneskets grundlæggende ret til selv at beslutte, hvilke forandringer de ønsker at lave i deres liv – ”the power to act” (Andersen, L. M., et. al. 2006:69). Retten til selv at bestemme er helt afgørende i Empowerment tankegangen. Det er altså ikke nok at inddrage klienten i de beslutninger der skal tages, men handlingerne for at komme dertil, skal udføres af de indsatte selv (Andersen, L. M., et. al. 2006:79-80). Dette kommer stærkt til udtryk i betoningen af beslutningsrollen i Netværskrådslagning. Palle siger samstemmende; ”jeg kan ikke definere, hvad de skal have ud af det” (Bilag 2:25).

Palle taler her både om det essentielle i Empowerment tilgangen myndiggørende samtaleform eller det dialogiske udgangspunkt. Paulo Freire siger ifølge Hutchinson & Oltedal om denne form for dialog, ”at eksistere som menneske er at give verden navn og derved forandre den” (Hutchinson, G. S. & Oltedal, S. 2006:205).

Herved forstås, at når den indsatte begriber og sætter ord på sit eget liv, og det han eller hun opfatter som det essentielle, så frigøres også potentialet til at skabe og ændre livsbetingelserne. Igennem denne frigørelse mobiliseres de indsatte til at tage ansvaret for eget liv, og tage ejerskab over handlekraften (Hutchinson, G. S. & Oltedal, S. 2006:205). Det italesætter både, hvordan den professionelle i dialogen med den indsatte aktivt mobiliserer mod frem for afmagt, og hvor mobiliseringen sker gennem bevidstgørelse af styrke hos den indsatte (Hutchinson, G. S. & Oltedal, S. 2006:205).

Samordneren Palle udtrykker det på den måde, at fokus er på, hvad de indsatte vil og at de har et valg – ikke på hvad de ikke skal gøre (Bilag 2:23).

Herigennem betones den indsatte ret til at være myndig i eget liv, det vil sige det modsatte af det, som Freire kalder Anti-dialog, hvor den professionelle udstikker rammer og målsætning for samtale og handling (Hutchinson, G. S. & Oltedal, S. 2006:206).

Ifølge Freires principper for dialogen kan udsagnet også forstås som en pointering af betydningen af det ligeværdige skabende møde mellem mennesker. Dette fokus i kontakten med de indsatte er en betingelse for, at de indsatte kan komme i forbindelse med sit eget ægte værd som menneske, hvorved ressourcerne til at forandre kan frigøres (Hutchinson, G. S. & Oltedal, S. 2006:205).

Endvidere er det ifølge Lundemark en konkret forpligtelse man har, når man arbejder Empowerment baseret (Arbejdsmarked rekruttering, 2014) Som Louise samstemmende udtrykker det, fremkom ”metoden [...] af én af Café Exits kerneværdier, værdighed” (Bilag 1:2-3).

Det Louise siger her er, at når man giver de indsatte samt deres netværk en stemme gennem retten til at definere eget problem og ligeværdig dialog, så indtager den indsatte beslutningsrollen, hvorved de professionelle samordenere handler i overensstemmelse med metodens grundlæggende værdi. En værdi som lægger sig op ad det værdighedssigte Freire understøtter i den frigørende pædagogik. Hos Freire starter vejen til at forandre sit liv med, at man i første omgang bliver forstået og anerkendt som menneske med ret og mulighed for at handle i eget liv ud fra egen forståelse (Hutchinson, G. S. & Oltedal, S. 2006:194). Denne erkendelse kommer til udtryk i samarbejdet mellem den indsatte og samorderen – i rollefordelingen.

Rollefordelingen

Den professionelle skal stille sig i baggrunden og agere støttefunktion for den indsatte. Palle beskriver en interaktion mellem indsat og samordner som; ” [...] vi er i et fællesskab med folk” (Bilag 2:22). Det Palle siger her, omhandler opfattelsen af relationen mellem professionel og klient i Empowerment tilgange. Palles udsagn understøtter en opfattelse af relationen som et samarbejde – ikke et instruktør elev forhold. Palle fortæller videre at:

”man skal sætte sig på sine hænder som professionel, sådan at hvis jeg tier stille, så kommer folk til udtryk – det er det der gør, at det her virker så godt. Det er ikke en ordentlig måde at behandle folk på, hvis man kommer og fortæller dem, hvad de skal gøre. Man skal turde gå ud ad tangenterne med dem [...]. De kan og skal få deres egne erfaringer, hvis det giver mening for dem, så går jeg med. Det er det her med, at vi bliver sammen, og at jeg går med klienterne ud for at se, hvor guldet er gemt og også, hvis der ikke er noget guld gemt” (Bilag 2:22).

Det som Palle understreger her, er den afgørende metodiske forskel på empowerment og traditionelle metoder i socialt arbejde.

Den professionelle afstår fra at være eksperten som har patent på definition og løsning, når der er op til den indsatte at beslutte, hvilke problematikker, der skal være i fokus samt, hvordan disse kan løses (Andersen, L. M., et. al. 2006:98).

Maja siger om den måde at opfatte rollefordelingen mellem professionel og bruger /indsat, at det er udtryk for empowerment værdier i praksis (Andersen, L. M., et. al. 2006:100). Det skal forstås på den måde, at i empowerment arbejder man, som Palle siger ovenfor, sammen med brugerne. Man arbejder ikke med dem. Idet formålet med samarbejdet er at understøtte borgerens egen subjektive forståelse af karakteren af problemerne, og hermed understøtte en ligeværdig behandling af mennesket: ikke blot i det samarbejde men også som en kraft der modvirker ulighed i samfundet (Andersen, L. M., et. al. 2006:100).

Som samordner agerer man ikke kun støttefunktion, men også tovholder over for den indsatte. Den enkelte kan ønske at få løst mange konflikter på en gang og få styr på mange ting, og indgå mange nye aftaler med netværk. Louise beskriver, at hun bruger sin position som samordner til at støtte den indsatte i en succesoplevelse, og til at indgå en realistisk aftale med netværket:

”Ja og så man kan sige Empowerment, i forhold til [...] det kunne måske være en god idé og lave en prioriteringsliste, så det ikke er alting du sætter dig for med det samme, men siger: hvad er den aller-vigtigste ting for mig, og så lave en prioriteringsliste, så man tager en ting ad gangen. Så det ikke at sige det kan ikke lade sig gøre, for det ved jeg jo ikke om det kan for lige præcis dig. Jeg har en erfaring bag mig der siger, at det er de færreste der kan alle de her ting, men det jeg kan, det er at jeg kan give nogle redskaber [...] og lave en prioriteringsliste” (Bilag 1:20).

Samordneren beskriver her, hvordan hun træder ud af styringen, men hjælper den indsatte med at få det frem i relationerne med andre, som er betydningsfuldt for ham/ hende (Andersen, L. M., et. al. 2006:130).

Gruppeniveau

På gruppeniveau handler empowerment om at udvikle kompetencer til at kunne indgå i en grupperelation, og til at udvikle forståelse i dialog med andre for derigennem at skabe et socialt netværk for sig selv, som kan bruges til at mobilisere ændringer på individuelt, gruppe og samfundsniveau (Andersen, L. M., et. al. 2006:69).

Derfor er det vigtigt, at den indsatte styrkes i at indgå i sociale fællesskaber, som samordneren Louise udtrykker det her:

[...] metoden er ikke kun til de relationer, der er svære. Det er også [...] til en videreudvikling af et positivt og stærkt netværk. Så det er egentlig en mulighed for at få nogle nye ting på dagsordenen. Og altså, nogle af vores oplevelser, jamen det er altså [...] faktisk [...] de netværk, som er stærke i forvejen, som også gavner lige så meget af netværksrådslagning, fordi at selve den struktur der kommer på dialogen er anderledes end hvad man egentlig normalt gør (Bilag 1:6).

Det Louise giver udtryk for her er også, at den individuelle dimension af Empowerment ikke kan stå alene, og at det at kunne indgå i og etablere et stærkt socialt netværk, har afgørende betydning (Andersen, L. M., et. al. 2006:69-79). Det er når erkendelserne og forandringerne manifesterer sig i fælles forståelser, at nye handlinger kan blive skabt (Andersen, L. M., et. al. 2006:80).

Således at kraften i at få øje på de ressourcer man selv har som menneske, kan skabe forandring ikke blot i eget liv, men også understøtte det sociale fællesskab med andre mennesker, og derigennem arbejde for at ændre fælles livsbetingelser (Andersen, L. M., et. al. 2006:69).

Samordneren der arbejder Empowering, understøtter således den dimension af empowerment, der omhandler involvering på gruppeniveau (Andersen, L. M., et. al. 2006:69). Ifølge Professor John Andersen handler hele denne dimension grundlæggende om, at ved at få de indsatte engageret i sociale netværk, så styrker man deres mulighed for, ved fælles kraft, at arbejde for at ændre samfundets opfattelse af mennesker, som har begået kriminalitet som "ofre med mangler til at omfatte dem med respekt og anerkendelse" (Andersen, J. 2005:68).

Således er det ikke kun selvforståelsen hos individet, der skal tilføres kraft og styrke, men også den sociale identitet og position må søges anerkendt på gruppeniveau (Andersen, J. 2005:68-69).

Om Fængslets muligheder for at understøtte denne dimension under frihedsberøvelsen siger Louise:

“altså hvis netværksrådslagning stod alene, som tilbud [...] så tror jeg ikke, at det ville være et godt redskab at bruge som empowerment metode, fordi at de udfordringer der er for indsatte, tidligere indsatte, de er [...] mange. Så det at vi har mulighed for og så sige kom ind til kultureftermiddag. Kom ind og snak med nogen der er i samme situation, hvor at det ikke er så forbløffende og tabubelagt egentlig at snakke om de udfordringer man har. Få en mentor tilknyttet, få en gældsrådgiver der kan hjælpe dig med at få overblik over din økonomi. Så det at vi har muligheden for og så sige: Ja, du har fået noget empowerment i at have den her netværksrådslagning, men du står ikke alene med det. At du har muligheden for lige engang imellem lige at tage et pusterum, og lige læne dig op ad nogen andre” (Bilag 1:21).

Det Louise giver udtryk for her er to ting – at fængslets rammer udgør en begrænsning i forhold til at praktisere den dimension af empowerment, der omhandler mobilisering af grupper.

Formålet med disse grupper vil oftest være at sætte spørgsmålstejn ved samfundets fordeling af ressourcer, hvilket vi kan konstatere ikke er muligt i fængslet. Som Louise understreger, opvejes dette af, at de bruger tilbud der eksisterer i Cafe Exits organisation udenfor fængslet. Det andet Louise påpeger her, er den sårbarhed der ligger i at blive Empoweret. Som Louise udtrykker det videre:

“Jeg tror også der mange der oplever det enormt skræmmende, fordi når man selv træffer beslutningerne, så står man også selv til ansvar for det på en anden måde end hvis andre har påduttet dig det.

Og jeg tror også, det er det der gør, at der er mange der bakker ud af det og ikke gennemfører, fordi det er et stort ansvar, og det har nogle konsekvenser, så, så det bliver egentlig taget imod ofte med meget forsigtighed. Og det gør også, at der er rigtig mange, som måske gerne vil det, men vælger at takke nej, fordi ansvaret kan de måske ikke helt bære” (Bilag 1:15).

Det Louise taler om her kan være udtryk for en central anke i forhold til Empowerment. En anke der omhandler, at Empowerment kan få individet til at føle sig individuelt ansvarlig og overladt til sig selv (Andersen, L. M., et. al. 2006:80).

Samfundsniveau:

Denne dimension af Empowerment udspringer af en opfattelse af samfundet som grundlæggende værende i konflikt (Andersen, L. M., et. al. 2006:70). Hvor Empowerment er en strategi til at ændre den ulige fordeling af ressourcer, som er resultatet af, at mennesker kæmper om magten, status og økonomiske ressourcer (Andersen, J. 2005:68).

Hvordan praksis understøtter denne dimension, afhænger af, hvordan samordnerne kobler teoretisk forståelse og praktisk kunnen. Disse to elementer er uløseligt forbundet, idet de indbyrdes forudsætter, hvilken optik der kan anlægges på det sociale problem, og heraf også angiver handleanvisninger (Andersen, L. M., et. al. 2006:41). Samordnernes forståelse for, hvordan metoder, samfunds- og menneskesyn knytter sig til hinanden, bliver derfor essentiel for, hvordan Empowerment på samfunds niveau udøves. Louise siger sådan her om betingelserne for at afsone:

“Så der er, vi møder jo mange frustrationer og det er igen der hvor det er vigtigt for os at vi er neutrale. At, at vi lytter og anerkender oplevelsen at frustrationen og oplevelsen af uretfærdighed men vi går aldrig ind og så tager stilling til og siger ja det er uretfærdigt.

Altså der agerer vi jo meget neutralt i forhold til oplevelsen af at afsone men netop fordi vi beskæftiger os ikke med afsoningsforhold, det er ikke det der er kernen, det er ikke det der er hovedemnet.

Altså vi har en klar samarbejdsaftale der hedder vi blander os ikke i afsoningsforhold. Det er ikke vores opgave, det er ikke vores ansvar” (Bilag 1:9-10).

Det Louise siger her lægger sig op ad den dimension af Empowerment, der omhandler at tilskynde borgeren til at “sige sin mening, og tale andres sag, og forlange og forvente indflydelse og respekt, og kæmpe mod ulighed og større social retfærdighed” (Andersen, L. M., et. al. 2006:70).

Dette udsagn forstår vi som, at samordneren ikke mener det ligger i deres tilgang eller rolle at forholde sig kritisk i forhold til de livsbetingelser, som fængslet udstikker, og at samordnerne afstår fra at forholde sig til den politiske kontekst, som de indsattes sociale problemer udspringer af. Forstået på den måde, at kriminalforsorgen og fængslet som institution er en stærkt politisk styret størrelse.

I forlængelse heraf kan der argumenteres for, at fængslets institutionelle rammer udøver i modstand overfor den myndiggørelse og samfundskritiske dimension, der ligger i empowerment – gennem de samarbejdsaftaler som regulerer relationen mellem aktørerne.

Louise siger i denne her forbindelse, at det mener hun ikke er samordnerens opgave. Der er altså et modsætningsforhold mellem metodens handleanvisninger, og det der ligger i samlebetegnelsen for “The power to name. The power to act” (Andersen, L. M. et al. 2006:75) og samordnerens praksis (Bilag 1).

Hvorvidt dette kan skyldes tilpasning til de institutionelle rammer eller manglende metodebevidsthed vides ikke, men interessant er det, at Louise ikke mener, at det er “kernen” i opgaven. I det netop dette ifølge Lundemark er et helt centralt Empowerment konsensus punkt (Andersen, L. M., et. al. 2006:69).

Palle udtrykker noget lignende, når han siger: ”min grundindstilling som passer godt med empowerment det er, at folk er sjældent nogle dumme svin” (Bilag 2:23). Palle mener i stedet i dette citat, at kriminalitet kan være uforskyldt på den måde, at andre forhold end bevidste valg kan betyde, at folk ender bag tremmer – altså de strukturelle forhold.

Her fremstår Palles udsagn i højere grad styret af personlige holdninger og følelser, idet han taler ud fra sin egen personlige relation til kriminalforsorgen, både som organisation og antageligvis også dens formål og opgave. Louise siger videre:

“Altså, vi har en klar samarbejdsaftale der hedder, at vi (tøven) blander os ikke i afsoningsforhold. Det er ikke vores opgave, det er ikke vores ansvar. [...] Så det eneste vi forholder os til, jamen det er egentlig, [...] hvordan de bedst muligt kommer igennem afsoningen, og hvordan de bedst muligt får bygget en bro til løsladelse og livet efter“ (Bilag 1:9).

Louise taler herom, hvad man har ansvar for som professionel, og giver udtryk for, at det ansvar samorderne har, er at bevidstgøre og mobilisere kræfter og viden på individuelt plan hos de indsatte, samt forankring i sociale netværk uden for institutionen. Dette forstår vi som, at samorderne ikke forholder sig kritisk til de makrostrukturer og politiske beslutninger og diskurser, som ligger til grund for afsoningsforholdene, og det ikke er deres ansvar som professionelle at forholde sig kritisk til samfundets ekskluderende mekanismer. Det fremstår som om forståelsen af ansvar og for hvem, primært kobler sig til fængslet som institution, og ikke til borgeren eller den indsatte. Lundemark skriver om professionelt ansvar at:

“Magt, ansvar og professionel faglighed hænger nøje sammen. [...] At de professionelle også har et ansvar for, hvordan den faglighed de har uddannet sig til omsættes i praksis“ (Andersen, L. M., et. al. 2006:87).

Louise forholder sig til de institutionelle rammer, som hun skal praktisere Empowering i, og tilpasser sig ved at differentiere sine indsatser og strategier. På den hvis balancerer hun muligheden for at understøtte Empowerment i fængslet, men må gå på kompromis med sin faglighed.

At Louise i sit samfunds- og menneskesyn muligvis har en anden opfattelse end den fremherskende i kriminalforsorgen, fremgår af nedenstående udsagn:

”Ja altså det er [...] i hvert fald sådan en ting, som da vi blev uddannet til samordnere og i starten af det, der var der noget teori som virkelig ringede hos mig med Axel Honneth omkring de tre anerkendelsessfærer. [...] Det er at anerkende at der er behov for empowerment og styrkelse af de forskellige sfære, ik. Og det her med at [...] hvis det er, at vi ikke anerkender, at folk har brug for en ny start, men at folk bliver fastholdt i, jamen du er jo også kriminel, og du har jo også altid gjort sådan her [...], så bliver man fastholdt i den her tankegang, og lidt opgiver at ændre sig. [...] Det betyder for vores samfund, jamen det er flere ofre jo, det bliver dyrere for samfundet. For det er dyrt at have folk siddende i fængslet. Og hvis folk ikke får støtte til at ændre sig, jamen så er det svært at komme ud af det, og så stiger recidivet. Så det er sådan en anerkendelse af, at vi som samfund bliver nødt til og hviske noget at tavlen ren for at give folk muligheden for at ændre sig. For at sørge for, jamen at der ikke bliver skabt nye ofre, og at folk bliver fastholdt i en rolle og i et mønster” (Bilag 1:14).

De taler her om, hvordan samfundets strukturer er med til at reproducere kriminalitet ved stempeling og social eksklusion – altså et markant anderledes syn på resocialisering end det der findes i de kognitive læringsteorier, hvor kriminalitet opfattes som et resultat af individuelle mangler. Louise beskriver endvidere, at ovenstående kan forstås som ” [...] det man kalder dobbelt straf” (Bilag 1:5).

Det er derfor ikke nødvendigvis kun nok at arbejde med de indsatte, som har begået den kriminelle gerning, men der ses også en nødvendighed i, at der på samfundsplan skal rykkes rundt på nogle brikker for at resocialiseringen af indsatte kan have den ønskede effekt. Her siger Louise overordnet noget om, at samfundet er ansvarligt for at bringe individerne tilbage i balance og om stemplingsmekanismer.

Derfor er det interessant, at Palle tilsyneladende har et andet synspunkt:

“Der er ikke noget modsætningsforhold. Vi vil det samme, og det nye er, at vi skal have nogle af de kriminalitetsforebyggende programmer her i Cafe Exit, det er et nyt pilotprojekt. Det er helt sikkert, det virker det der med at tænke over tingene, som de gør i programmerne – det er kun en god ting (Bilag 2:24).

Palle udtrykker her, at resocialiseringstankegangen er den samme i Kriminalforsorgen og i en Empowerment baseret metode.

Som ovenstående udsagn illustrerer, fremkommer der en del inkonsistens i mellem samordnerne i forhold teoretisk og praktisk forståelse.

En inkonsistens som giver sig udslag i forskellige holdninger til og forståelser af, hvad teorierne og praksis overhovedet siger, og hvordan samfundssyn og metode spiller sammen. Således er det tvivlsomt, om praksisudøvelsen lægger op til fordringerne i det tre Empowerment niveauer, hvor de professionelle i samarbejde med de underprivilegerede grupper - her indsatte, - skal " sætte fokus på og skabe politisk årvågenhed omkring at ændre samfundsforhold og skabe mere retfærdighed (Andersen, J. 2005:68- 69).

Delkonklusion

Centrale elementer i Empowerment: social aktion, politisk årvågenhed, magt til at benævne egen virkelighed og magt til at handle, kompetence og adgang til magt.

Som det fremgår af ovenstående analyse, giver samordnerne i interviewene udtryk for, at metodens Empowerment elementer frit kan udfoldes i indenfor fængslets rammer.

Samordnerne har en oplevelse af, at det er meningsfuldt og myndiggørende for de indsatte således at blive mødt med en tilgang af ligeværd og anerkendelse, der sætter dem i stand til at indtage rollen som beslutningstagere og eksperter i deres eget liv. Den ene af samordnerne er meget positive over for Kriminalforsorgens rationale og logik, og mener ikke, at der er hverken et teoretisk eller praktisk modsætningsforhold mellem tilgangene.

Samordnerne oplever ikke nogen barrierer i forhold til at praktisere en Empowerment inspireret tilgang i inden for fængslets institutionelle ramme.

Der ses, hos samordnerne, et fravær af refleksioner omkring samspillet mellem Netværksrådslagning og RNR. Dog forholder Palle sig det til på den måde, at han beskriver han er positiv overfor det perspektiv de kognitive programmer anlægger og ikke mener det kolliderer med Empowerment tilgangen i Netværksrådslagning.

Samordnerne tænker forskelligt ud fra de udsagn de kommer med, og især Louise tænker både individuelle adfærds- og samfundsstrukturer, hvor Palle er mere individuelt orienteret i sin tænkning.

I forhold til målsætningen på individniveau giver samordnerne indtryk af, at retten til at benævne egen virkelighed - det vil sige "The power to name" er muligt at praktisere. Magten til at handle - "The power to act" praktiseres i forhold til selve afholdelsen af Netværksrådslagningen, og i de brugeraktiviteter Cafe Exit har udenfor Kriminalforsorgens institutioner. Fængslets ramme muliggør derfor kun i begrænset omfang gruppedimensionen.

Vores forforståelse af, at det teoretiske modsætningsforhold ville give sig udslag i vanskeligheder i kombination af tilgangene, kan således ikke bekræftes i praksisudøvelsen. Den modstand som samordnerne oplever, at Empowerment tilgangen møder i praksis, er i deres optik ikke funderet i Kriminalforsorgens perspektiv på resocialisering, men begrundes i samfundsstrukturer, som afføder social eksklusion og stemplingsmekanismer. Samordnernes udsagn kan således sammenfattes til, at Kriminalforsorgen i deres optik ikke står i modsætning til fordringerne i Empowerment. Praktikerne afkræfter således i deres praktisk funderede oplevelse det teoretiske udgangspunkt for undersøgelsen.

Det skal bemærkes, at empirien ikke indeholder udsagn der belyser, hvordan samordnerne oplever den del af fængslets rammer, der indbefatter praktiseringen af de kognitive programmer - det vil sige det mikroniveau der ligger her, er ikke muligt at belyse.

Analyse 3

På baggrund af det teoretiske modsætningsforhold, som blev anskueliggjort i analyse et, havde vi en forforståelse af, at Netværksrådslagning, qua forskelle i menneskesyn og i forståelsen af det sociale problem, ville være i uoverensstemmelse med kriminalforsorgens kognitivt dominerede rammer. Analyse to anskueliggør at samordnerne ikke oplevede dette modsætningsforhold, hvorfor vi i analyse tre stiller arbejdsspørgsmål tre: **Hvilken betydning har de institutionelle rammer for relationen mellem de to organisationer, Kriminalforsorgen og Café Exit?**

Analysen tager sit udgangspunkt i empirien, hvor arbejdsspørgsmålet vil blive belyst gennem ny-institutionel organisationsteori og Goffmans teori om Totalinstitutionen. Det teoretiske udgangspunkt for analysen vil udspille sig på to plan; metaplan og mikroplan. Det centrale tema for analysen er tilpasning og magtforhold samt, hvordan man kan forstå samordnernes oplevelser af at arbejde inden for fængselskonteksten.

Analyse

Magtforhold og tilpasning

Kriminalforsorgens to hovedopgaver er fuldbyrdelse af straf og resocialisering gennem behandling for kriminogene faktorer, som er det samme som årsager til kriminel adfærd såsom misbrug og aggressiv adfærd (Justitsministeriets forskningskontor, 2012:100). Café Exits formål er at hjælpe tidligere kriminelle til at leve et kriminalitetsfrit liv gennem engagement i lokalsamfundet (Café Exit, 2017).

Kriminalforsorgens opgave, der er kendetegnet ved at beskytte befolkningen mod dem der har begået kriminalitet, står umiddelbart i kontrast til Café Exits opgave der består i at engagere de indsatte i samfundet og befolkningen. Der er dog i institutionelt perspektiv et tydeligt sammenfald i de to organisationers arbejde med fokus på resocialisering af kriminelle (Goffmann, E. 1965:12).

Det sammenfald, der ses mellem de to organisationer opgaver og funktion, understøttes af Paul Dimaggio og Walter W. Powells beskrivelse af, at et organisatorisk felt består af aktører, der arbejder med samme slags aktiviteter og sammen løser de opgaver, der ligger i feltet (Pedersen, S. J. 2014:239). I og med Cafe Exit og kriminalforsorgen løser resocialiserings opgaver tilhører de således samme *organisatoriske felt*.

Dimaggio og Powell formulerer det således:

”de organisationer, der tilsammen udgør et anerkendt felt af det institutionelle liv: hovedleverandører, ressource og produktforbrugere, styrende organiseringer samt andre organisationer der producerer tilsvarende tjenester og produkter” (Dimaggio, P. & Powell, W. W. 1983:143).

Feltet er altså ikke blot et område, hvor praktiske problemer med de indsatte løses mellem kriminalforsorgen og Café Exit – det er i ligeså høj grad; ”[...] et struktureret socialt rum med sine egne regler og aktører, legitime meninger og handlingsmønstre” (Pedersen, S. J. 2014:239). Dette betyder, at kriminalforsorgen og Cafe Exit i deres organisatoriske felt i samarbejdet omkring metoden Netværksrådslagning vil udvikle et fællesskab af forståelser og meninger omkring, hvordan kriminalitet kan forstås og håndteres (Pedersen, S. J. 2014:239).

Dannelsen af *fælles meninger* betyder, at der vil udvikle sig en stærk lighed i opfattelser aktørerne imellem. Det der kan have betydning for denne udvikling af lighed, er det indbyrdes styrkeforhold mellem aktørerne. Det organisatoriske felt beskrives nemlig også som “arenaer for magtrelationer” (Pedersen, S. J. 2014:239). Cafe Exit er en lille aktør, der opererer i det organisatoriske felt sammen med kriminalforsorgen, hvor de løser samme opgaver - resocialisering. Kriminalforsorgen er en stor, statsligt finansieret aktør, som i vid udstrækning har monopol på den resocialiserende opgave i forhold til afsonere. Dermed indgår de i denne forståelse i et samspil på en magt arena (Pedersen, S. J. 2014:239). Et samspil der er præget af ulighed, fordi den ene aktør har monopol, og den anden ikke. Ifølge Jacobsen & Thorsvik kan dette ulige forhold forstås som et *asymmetrisk afhængighedsforhold*, der er karakteriseret ved, at den ene af parterne har mere behov for samarbejdet end den anden (Jacobsen, D. I. & Thorsvik, J. 2013:182).

Det asymmetriske afhængighedsforhold kan betyde, at den aktør som er mest afhængig af samarbejdet - i dette tilfælde Cafe Exit, kan blive influeret af den mindst afhængige parts rationaler og praksisser (Jacobsen, I. D. & Thorsvik, J. 2013:182).

Som samordner Palle udtrykker det herunder:

”Det [...] virker det [...] med at tænke over tingene, som de gør i programmerne – det er kun en god ting. Tankegangen i Netværksrådslagning er den samme - vi vil det samme” (Bilag 2:24).

Her beskriver Palle, at kriminalforsorgen og Café Exits målsætning og metodiske praksisforståelse er sammenfaldende, hvilket giver indtryk af, at Cafe Exit har tilpasset sig kriminalforsorgens rationale og strategi, hvor fokus er på ændring af tankemønstre. Men dette afhængighedsforhold kan også være præget af gensidighed, og er således mere symmetrisk (Jacobsen, I. D. & Thorsvik, J. 2013: 182). Som samordner Louise udtrykker det:

”Og man kan sige, at fængsels, at kriminalforsorgen ligger jo også under for de offentlige besparelser, som er over hele sektoren, så de har jo rigtig mange [...] ting de gerne vil kunne understøtte, men som de ikke har ressourcerne til. [...] det et samspil, det er ikke en modsætningsfyldt, vi skal ikke modarbejde hinanden, vi skal supplere hinanden. [...] de jo også glade for, at de har den her mulighed for at kunne henvise til vores arbejde. Så i forhold til kriminalforsorgens lidt firkantede måde og arbejde på, fungerer det fint” (Bilag 1:8).

Som dette citat udtrykker, kan relationen mellem kriminalforsorgen og Cafe Exit også forstås som en mere symmetrisk relation (Jacobsen, I. D. & Thorsvik, J. 2013: 182). Hvor begge parter er bevidste om, hvad hver især bidrager med inden for løsningen af opgaver indenfor det organisatoriske felt, og hvor fælles værdier og normer rummer mulighed for at begge parter rationaler og forståelser kan eksistere samtidigt.

Men som Louise udtrykker det herunder:

” [...] alt går jo efter forudgående aftale med dem. Vi starter ikke bare i projekt, uden at det først har været oppe og blive godkendt af fængselsledelsen. Der har vi jo altså en arbejdsstruktur” (Bilag 1:8).

Som citatet illustrerer, skal Cafe Exits arbejde i kriminalforsorgen accepteres og godkendes af kriminalforsorgen, som således har magt til at afskære dem fra at løse opgaver på området, hvis de ikke lever op til kriminalforsorgens krav. Louise siger videre:

” [...] man kan sige, at jamen vi har ikke ret til at være i fængslet og udføre arbejde. Vi har lov til at være det på baggrund af en samarbejdsaftale, så vi bliver jo nødt til at finde ud af, hvordan arbejder vi inden for de rammer, som der er mulighed for at arbejde” (Bilag 1:9).

Dette kan forstås sådan, at samordnerne fra Café Exit ikke har nogen formel rettighed til at udføre arbejde i fængslerne, hvilket understreger det asymmetriske magtforhold, som har betydning for, hvor meget pression kriminalforsorgen direkte eller indirekte kan lægge på Cafe Exit.

Ovenstående udtalelse kan forstås som et udtryk for den grad af institutionalisering, som præger forholdet mellem Café Exit og kriminalforsorgen.

Her henvises til den institutionalisering, som Dimaggio og Powells beskriver som en version C vurdering af institutionaliseringsgrad, som henviser til retningslinjer for deling af information og brugen af fælles standarder samt, hvilke oplysninger Café Exit har ret til at indhente (Pedersen, S. J. 2014:240).

”Altså, vi har en klar samarbejdsaftale der hedder, vi blander os ikke i afsoningsforhold. Det er ikke vores opgave, det er ikke vores ansvar” (Bilag 1:9).

Som det fremgår af ovenstående, stiller Kriminalforsorgen således som betingelse for indgåelse af samarbejdet, at samordnerne afstår fra at beskæftige sig med selve afsoningsforholdene, og hvordan kriminalforsorgen arbejder med de indsatte indenfor deres praksisfelt.

Der kan altså argumenteres for, at der er sat rammer for, hvilke problematikker samordnerne må arbejde med den indsatte omkring, og på hvilken måde.

Ifølge Goffman kan dette forstås som de særlige betingelser, der er forbundet med at arbejde i en totalinstitution, hvor det forudsættes, at der fra de ansattes side er en i hvert fald fuldstændig formel accept af institutionens formål og midler til at opnå det (Goffmann, E. 1965:145). Denne tilpasning kommer til udtryk når Louise siger:

”Der er mange der i for, altså i forvejen har mange frustrationer, fordi at det er jo en umyndiggørelse, at man kommer ind og afsoner og bliver afskåret fra omverdenen. Så der er, vi møder jo mange frustrationer og det er igen der, hvor det er vigtigt for os, at vi er neutrale. At vi lytter og anerkender oplevelsen af frustrationen og oplevelsen af uretfærdighed, men vi går aldrig ind og så tager stilling til og siger, ja det er uretfærdigt” (Bilag 1:10).

Samordnere og Cafe Exit har således som en betingelse for samarbejdet med kriminalforsorgen og adgangen til at indgå i det organisatoriske felt, afskrevet sig retten til at forholde sig kritisk. Både overfor hvordan kriminalforsorgen løser sine opgaver, og overfor den politiske styring og det rationale, der ligger bag. Som Palle beskriver det; ”det forholder jeg mig ikke til - jeg har en klar overvægt af loyalitet mod kriminalforsorgen, og den opgave de skal løfte” (Bilag 2:23). Oplevelsen hos samordneren er her, at for at få lov til at praktisere hos den dominerende aktør, kræver det omfattende loyalitet over for dennes tekniske og institutionelle rammer.

Hvilket også kan forstås, som at Café Exit gerne vil fremstå legitime som samarbejdspartnere over for kriminalforsorgen (Jacobsen, I. D. & Thorsvik, J. 2008:191).

I vores optik kan der ses en sammenhæng mellem ovenstående og de forventninger, som kriminalforsorgen har til Café Exit, som en helt særlig praksiskontekst – totalinstitutionen. Kriminalforsorgens praksis er fængslets helt særlige sociale orden, og det medarbejderne, i dette tilfælde samordnerne, gør for at leve op til de forventninger kriminalforsorgen som total institution, kan have til dem (Goffmann, E. 1965:60–61). Palle siger om dette; ”Man skal have accept af de rammer man er i” (Bilag 2:24). Her beskriver Palle, at det er afgørende for samordnerne at tilpasse sig totalinstitutionens rammer, værdier og normer for at kunne arbejde der.

Accepten af Totalinstitutionens rammer og vilkår for arbejdet antyder også det skarpe skel mellem indsatte og ansatte. Skellet opretholder fjendtlige stereotyper eller opfattelser af ansatte og indsatte (Goffmann, E. 1965:14–15), hvor den normative forventning er, at der holdes ” social afstand ” mellem personale og indsatte (Goffmann, E. 1965:66). Denne oplevelse ses hos samordnerne, når Palle siger ”Man må ikke blive for meget med de indsatte – så kommer du ikke indenfor dørene igen” (Bilag 2:24). Palle understreger her, at overskridelse af totalinstitutionens formelle og uformelle retningslinier kan have fatale følger for samordnernes mulighed for at praktisere i fængslet.

Arbejdet i praksis

[...] Vi er ikke en del af kriminalforsorgens handleplan for den, den enkelte, men supplement ved siden af så, hvis det der det netop, hvis der er nogle relationelle behov som at de ansatte ser, jamen så kan de spørge os, om det er noget, vi kan byde ind på. Men ikke noget der bliver skrevet i fængslets handleplan (Bilag 1:9).

Som dette citat understreger, er der et klart formelt skel imellem Cafe Exits formelle praksis og kriminalforsorgens, idet der ikke sker en samkøring af et metodisk værktøj som handleplanen. Institutionaliseringsgraden er derfor formelt set lav, idet kriminalforsorgen, ved at afskære Cafe Exit fra at indgå i samarbejdet omkring det fælles styringsredskab, opretholder et udtalt skel mellem organisationerne (Jacobsen, D.I & Thorsvik, J. 2013:249).

Dette til trods, sker der en smitte eller diffusion af praksis fra kriminalforsorgen til Cafe Exit, når fængselspersonalet påpeger et relationelt problem hos den indsatte, og samordnerne, på den baggrund, indgår i et samarbejde omkring den indsatte. Det er således kriminalforsorgens forståelse af karakteren af problemet, som er essentielt, hvilket er et tegn på praksissmitte eller diffusion. Diffussionen forekommer også igennem ansættelsesforholdet, hvor samordnerne, via implemente, selvom de formelt set er Cafe Exits medarbejdere (Jacobsen, D. I. & Thorsvik, J. 2013:241). Via dette ansættelsesforhold i det asymmetriske magtforhold, sker der en spredning af kriminalforsorgens praksis til Cafe Exits medarbejdere.

Selvom samordnerne formelt set er ansat i Cafe Exit, skal de operere i kriminalforsorgens institutioner under samme vilkår som andet civilt personale (Jacobsen, D. I. & Thorsvik, J. 2013:241).

Vores forforståelse var, at kriminalforsorgen ville blive smittet med den nye praksis, men som nedenstående udtalelse fra samordneren Palle antyder, er der sket det modsatte:

”Der er ikke noget modsætningsforhold, vi vil det samme, og det nye er, at vi skal have nogle af de kriminalitetsforebyggende programmer her i cafe exit, det er et nyt pilotprojekt“ (Bilag 2:24).

Palle understreger med stort engagement, hvor ens Cafe Exits og kriminalforsorgen er i hans optik, både i den formelle målsætning men også i måden at tænke resocialisering på. Udtalelsen er således et eksempel på, hvor gennemtrængende smitten med Kriminalforsorgens forståelser og rationale er.

Ifølge Dimaggio & Powell kan dette også forstås som mimetisk isomorfi, når en ofte underordnet eller den lille i et asymmetrisk magtforhold, kopierer praksisser (Pedersen, S. J. 2014:243). Dette ses for eksempel når Palle fortæller, at Cafe Exit har taget de kognitive programmer fra kriminalforsorgen, og overført dem til egen praksis. Ved at indoptage forståelsen af, at organisationerne grundlæggende har samme formål og tankegang, tilpasser Cafe Exits sig de sine institutionelle omgivelser og den dominerende rollemodel Kriminalforsorgen. Cafe Exit opnår dermed legitimitet som samarbejdspartner på det organisatoriske felt gennem at tilegne sig Kriminalforsorgens normer og værdier (Jacobsen, I. D. & Thorsvik, J. 2013: 183-184).

Idet kriminalforsorgen benytter sig af en import model i forhold til aktører, der får lov at komme ind og arbejde i fængslerne, må det antages, at der er stor konkurrence disse små aktører imellem (Rådet for Offentligt-Privat Samarbejde, 2012:54). Hvilket tilsvarende er grundlag for, hvorfor Cafe Exit forsøger at tage pejling på, hvad kriminalforsorgen mener, er det ”rigtige” at gøre (Pedersen, S. J. 2014:243).

Spredningen af praksis fra kriminalforsorgen til Cafe Exit kan også forstås som Cafe Exits behov for at legitimere sig.

I forlængelse heraf argumenterer Thorsvik for, at organisationer er afhængige af deres omgivelser og dermed af deres opfattelse af berettigelse. i forhold til løsning af en given opgave (Jacobsen, I. D. & Thorsvik, J. 2016:181–182). Louise imødekommer Thorsviks syn på ovenstående om, at det er vigtigt for Cafe Exit at bevise at de er kriminalforsorgens tillid værdig:

”Jeg oplever ikke, at det er svært for os at samarbejde med det etablerede system [...] fordi vi oplever lidt, at vi ser os selv som et supplement, ikke som et modsvar [...] så jeg tror, at jeg tror egentlig, at der er noget godt ved begge dele. Jeg tror der er noget positivt ved det her med [...] at hos os de oplever at være givet en tillid bare ud fra deres velvillighed til og være og bidrage med noget, men jeg tror også, der er noget positivt ved og være en del af et system, hvor at de bliver også nødt til at vise vi er den her tillid værdig, at de og vi kan udvikle os i en retning sådan som fordre tillid” (Bilag 1:5).

Denne udtalelse kan forstås sådan, at der er en stor velvillighed fra Cafe Exits side over for Kriminalforsorgens praksis. Ønsket om at fremstå troværdige på et felt, hvor diskursen er et individualiseret syn på kriminalitet, kan forstås som et forsøge på ensliggørelse og indoptagelse af praksis fra Kriminalforsorgen (Pedersen, S. J. 2014: 241).

Derved udgrænses de elementer af egen metoden og egen praksis, der falder udenfor, og som kan opfattes som useriøs eller blot ikke i tilsvarende grad kan udsættes for evidens og dokumentation, eller som ikke stemmer overens med den dominerende organisations praksis– som for eksempel essentielle empowerment dimensioner (Pedersen, S. J. 2014:242).

Delkonklusion:

På baggrund af ovenstående analyse kan vi argumentere for, at de institutionelle rammer, ud fra den empiri vi har indsamlet, har afgørende betydning for muligheden for at praktisere en Empowerment baseret tilgang.

Begge organisationer indgår i samme organisatoriske felt omkring resocialisering, men ifølge Goffman er deres opgave til en vis grad helt forskellig, idet den ene skal skærme samfundet fra de indsatte, og den anden skal engagere selvsamme i samfundet.

Endvidere er der tale om et meget asymmetrisk afhængighedsforhold aktørerne imellem, idet Cafe Exit har behov for at fremstå legitime overfor Kriminalforsorgen. Hvilket ser ud til at være fuldstændigt determinerende for praksisudøvelsen.

Den skarpe afgrænsning, som understreges gennem samarbejdsaftalen, afskærer samordnerne fra at forholde sig kritisk til fængslet som institution og det politiske rationale, som Empowerment tilgange fordrer. Behovet for at virke troværdige og legitime i et organisatoriske felt, er for Cafe Exit fremtrædende. Dette bevirker, at Cafe Exit i hvert fald formelt set fremstår enige i de værdier og normer, som Kriminalforsorgen er bærer af.

Dog ses dette begrundet forskelligt af samordnerne. Den ene begrunder det i den formelle samarbejdsaftale, og den anden fremstår helt assimileret i kriminalforsorgens rationale og kultur. Vores forforståelse af at den praksis samordnerne havde baseret på empowerment, ville give sig udslag i en spredning af ideerne til kriminalforsorgen, har vist sig ikke at holde stik. Der er tværtimod sket en smitte af praksis fra kriminalforsorgen til Cafe Exit, hvilket dels kan forstås som et udtryk for et asymmetrisk magtforhold aktørerne i det organisatoriske felt imellem, og som et udtryk for den stærke tilpasning, som sker i totalinstitutionen.

Kapitel 7: Diskussion

Dette afsnit er specialets diskussionsafsnit, hvor undersøgelsens resultater diskuteres med henblik på at udfolde resultaterne fra undersøgelsen i relation til andre refleksioner. De refleksioner der knytter sig her til er refleksioner der er fremkommet på baggrund af analysens resultater og har lægger an til et helt andet projektdesign.

Tolkning og teoretisk ramme

Der er flere ting, der er sprunget os i øjnene i henhold til analysernes resultater, som kunne have været relevant at undersøge nærmere.

Grundlæggende lægger undersøgelsen i vores optik således op til to store diskussioner - Hvad vi skal bruge fængsler til og hvilke værdier de skal baserer sig på og , at man i praksis og metodeudvikling skal holde sig for øje, hvor stor indflydelse indbyrdes relationer mellem organisationer har for metoders udfoldelsesmuligheder, herunder, hvor afgørende metodekonsistens er for, hvordan en metode i de facto bliver praktiseret.

Således at man får reflekteret den institutionelle kontekst man skal agere i ind i metodeudviklingen og dermed skaber gode betingelser for at man kan praktisere i overensstemmelse med det metodiske værdigrundlag. Problemet ved at man bevidst eller ubevidst fravælger den samfundskritiske dimension af empowerment er, at man som professionel utilsigtet kan komme til at gå "systemets" ærinde, og hermed understøtte en ukritisk individualisering af sociale problemer, som ikke hænger sammen med Bretons og Lundemarks Empowerment forståelse af Empowerment dimensionerne.

Overordnet set giver interviewene med samordnerne indtryk af en, for dem som eksterne medarbejdere - meget høj grad af loyalitet over for Kriminalforsorgen.

Det kunne have været interessant at undersøge nærmere, hvori den loyalitet består, og hvad den er udtryk for. Et sådant perspektiv kunne have været belyst gennem teori om organisationskultur og gennem teori om holdninger blandt professionelle Hvilket kunne have givet indblik i, hvordan tilgange assimileres og absorberes i organisationer, og som kunne have bidraget til at understøtte fremtidige implementeringsprocesser og praksisudvikling.

Holdninger og kultur lader i vores undersøgelse til, at være af meget stor betydning og indikerer en forståelse af forandringsprocesser som stærkt påvirket de enkelte medarbejdere. Samtidig understøtter den høje grad af formalisering gennem samarbejdsaftalen det modsatte i og med ledelsens beslutninger ses som afgørende for praksisudøvelsen.

Dette kunne lægge op til en diskussion af den umiddelbare mangel på metodebevidsthed hos både medarbejdere og organisationer, som undersøgelsen afdækker, og hvilken betydning dette kan have for arbejdet med Netværksrådslagning i praksis. Hverken samordnerne eller, må man formode, de implicerede organisationer, lader til at have overvejet, hvilke implikationer det kan have at anvende en anden metode, end den der er politisk besluttet.

Endnu et af undersøgelsesresultater, der kunne være værd at diskutere nærmere, er Empowerment begrebets validitet og anvendelighed, med udgangspunkt i John Andersen artikel om Empowerment begrebets anvendelighed i teori og praksis. John Andersen argumenterer for at Empowerment kan forstås forskelligt: Både i en neo-liberal, en socialliberal og i transformativ variant. I forlængelse heraf kunne man argumentere for at Empowerment kunne bruges som led i en neo-liberal styringsteknologi, som frisættende praksis og om den flertydighed, der kendetegner begrebet. Dette kan, ifølge John Andersen, afhjælpes ved at knytte begrebet entydigt til en transformativ forståelse. Andersen argumenterer endvidere for at Empowerment begrebet reserveres en transformativ forståelse, da den i de andre variationer mister sit særpræg og blot bliver endnu en måde hvorpå neo-liberale diskurser, om individuel ansvarliggørelse, understøttes (Andersen, J. 2006:60-61).

Helt grundlæggende omhandler Empowerment begrebets væren i Kriminalforsorgen, gennem Netværksrådslagning, måske om en antydning af nye tanker omkring, hvad der skal til for at rehabilitere kriminelle og mindske recidivet. Dette kommer vi nærmere ind på i kapitel 9, projektets perspektivering.

Således relaterer diskussionen sig overordnet til, hvad vi som samfund vil bruge fængsler til og herunder, hvad der skal være Kriminalforsorgens rolle.

Der kan herved sættes spørgsmålstejn ved om fængsler primært skal straffe for straffens skyld og er det således retsfølelsen, der er central, eller vil et mere helheds og ressourceorienteret syn på resocialisering vinde. Endvidere hvorvidt dette kan danne grobund for ny og i højere grad brugerorienteret praksisudvikling. Praksisudvikling inden for resocialisering, der sætter fokus de kræfter, som trækker mennesker ind i fællesskabet og styrker medborgerskabsfølelsen frem for det mere problem og behandlingsorienterede.

Metode

Det der grundlæggende kan diskuteres ved specialets design, er undersøgelsesmetoden. Det ville have givet et mere fyldestgørende indblik i, hvordan metode rejser fra organisation til organisation, samt i oplevelsen af muligheden for at kombinere disse metoder, hvis det havde været muligt at indhente empiri fra Kriminalforsorgens socialfaglige medarbejdere, samt suppleret med en brugerundersøgelse af, hvordan de indsatte oplever at blive umyndiggjort medens de afsoner.

Dette ville grundlæggende have givet undersøgelsen mere relevans og større validitet, hvis den havde hvilet på et større empirisk grundlag. Da cafe Exit er en lille aktør, ville det selvsagt ikke have været muligt at tilføje flere interviews med samordnerne, når de nu ikke er flere. Det ville også have været relevant at lave flere dybdegående interviews med samordnerne, eller man kunne have startet med et fokusgruppe interview. At sammen ville have bibragt empirien mere fylde og et bedre tolkningsgrundlag i analyserne.

Kapitel 8: Konklusion

Dette afsnit er opgavens konklusion, som skal besvare vores problemformulering; Hvordan kan fængslets rammer kombineres med myndiggørelse gennem Empowerment? Denne problemformulering er blevet besvaret gennem projektets tre arbejdsspørgsmål med hver dertil tilhørende analysedel.

I Analyse 1 anskueliggjorde vi, at der er et teoretisk modsætningsforhold mellem de kognitive læringsorienterede tilgange og Empowerment baserede tilgange, og at det modsætningsforhold udspiller sig både i samfunds- og menneskesyn. Sociale problemer opfattes vidt forskelligt i det teoretiske fundament, som danner grundlag for de respektive tilgange, og ansporer således til enten et individuelt og konsensus orienteret perspektiv på sociale problemer, som det ses i de kognitive tilgange, eller i en kollektiv forståelse med fokus på interessemodsætninger, som det ses i de Empowerment baserede tilgange. Det giver sig udslag i forskellige metoder, tilgange og roller, herunder det sociale arbejdes rolle.

Samordnernes oplevelse i analyse to af, at tilgangen udfolder sig uproblematisk og at der inden for fængslets rammer er fri mulighed for at arbejde med Empowerment, skal forstås i lyset af samarbejdsaftalen. En samarbejdsaftale vi fik kendskab til, der i detaljer regulerer, hvordan netværksrådslagning og hermed empowerment kan udfoldes, og som illustrerer det ulige magtforhold der er mellem kriminalforsorgen og Cafe Exit.

Den mulighed for myndiggørelse og empowerment som samordnerne oplever, at der eksisterer i fængslet, er således kun muligt fordi samordnerne og Cafe Exit tilpasser praksisudøvelsen til den institutionelle ramme. En tilpasning som resulterer i, at essentielle empowerment dimensioner går tabt.

Den essentielle empowerment dimension der går tabt er den tredje dimension af Empowerment - samfundsdimensionen. Det betyder, at der kan argumenteres for, at de institutionelle rammer afskærer samordnerne fra at praktisere de elementer i Empowerment, som bevæger sig i den tredje dimension. En dimension som fordrer, at samordnerne i samarbejde med de indsatte, kæmper for større social retfærdighed.

Den form for Empowerment praksis som dette illustrerer, har dermed den begrænsning, at det ikke kun er samfundsdimensionen der udgrænses; det er hele menneskesynet i empowerment, der mister sin betydning. Det menneskesyn som vi i analyse et redegjorde for, indebærer nemlig at mennesket skal frigøres fremfor at indlære den for samfundet mest hensigtsmæssige adfærd. Her reduceres Empowerment til en individuel proces mod erkendelse og ansvarliggørelse, og ikke en given magt eller kraft til at opnå kontrol over eget liv, og kæmpe for at ændre forholdene for de underprivilegerede grupper i samfundet. Samordnerne kommer dermed utilsigtet til at arbejde for individualisering af de sociale problemer fremfor at understøtte en kollektiv forståelse.

Endeligt viser analyse 3, at der er sket en formodet praksismitte eller diffusion mellem kriminalforsorgen og Cafe Exit. Cafe Exit som organisation tilpasser sig kriminalforsorgen, og søger at legitimere sig i det organisatoriske felt, ved at tilpasse empowerment baseret Netværksrådslagning til kriminalforsorgens normer, rationale og logik, ved at importere og indoptage kognitive programmer til eget regi. Vi formoder, at dette er udtryk for kriminalforsorgens magtfulde rolle som toneangivende indenfor det organisatoriske felt, og at Café Exit er underlagt det ulige magtforhold, der ses i relationen mellem en total institution og andre organisationer. De institutionelle rammer, og dermed de politiske præmisser og diskurser, får dermed afgørende betydning for samordnernes mulighed for at praktisere i overensstemmelse med metodens værdigrundlag og menneskesyn.

Gennem specialets tre analysedele kan vi argumentere for, at foreningen mellem fængslets rammer og den myndiggørelse/frigørelse der ligger i Empowerment baserede metoder, i sin helhed ikke kan praktiseres, og kan dermed bekræfte den teoretiske påstand om, at samfunds- og menneskesyn i metoderne er modstridende.

Den hermeneutiske videnskabsteoretiske forståelsesramme træder frem i undersøgelsesprocessen på en sådan måde, at den forforståelse om at metoden måtte møde modstand i totalinstitutionen, overordnet set blev bekræftet. Der kan desuden argumenteres for, hvorledes magtrelationer i det organisatoriske felt spiller en afgørende rolle for praktikernes muligheder for at udøve praksis i overensstemmelse med værdigrundlaget.

Samorderne vil således også have forforståelser om emnet, som er farvet af deres sociale og kulturelle kontekst, som for eksempel afhængigheden af at opretholde et godt samarbejde med kriminalforsorgen. Således fremgår det af analyserne, at fængslets institutionelle rammer udøver en modstand overfor den myndiggørelse og samfundskritiske dimension, der ligger i Empowerment - gennem de formaliserede samarbejdsaftaler, som regulerer relationen mellem aktørerne.

Ud fra empirien kan der endvidere argumenteres for et fravær af metodebevidsthed, både hos Cafe Exit og hos Kriminalforsorgen, idet ingen af parterne synes at reflektere over det indbyrdes modsætningsforhold, der i hvert fald er i de teoretiske udgangspunkter for metoderne og de institutionelle rammer. Dette betyder, at der mangler en kobling mellem de værdier metoderne baserer sig på, og den praksis de professionelle skal udøve. Det er dog vanskeligt at tyde, hvorvidt dette er begrundet i et bevidst fravalg betinget af, at samorderne skal kunne agere i den særlige institutionelle ramme, eller som sagt et fravær af ledelsesmæssige refleksioner og metodebevidsthed.

Den nye forståelse og indsigt som undersøgelsesprocessen bibragte, omhandler således, hvor afgørende og betydningsfulde relationer mellem aktører er for, hvilke metoder der spredes, og hvilke der udgrænses og hvor afgørende betydning formelle samarbejdsaftaler har for praktikernes muligheder for at arbejde i overensstemmelse med metodernes værdigrundlag.

Kapitel 9: Perspektivering

Følgende afsnit vil beskrive, hvordan den Empowerment baserede metode, Netværksrådslagning, kunne lægge op til en anden undersøgelse, og hvorledes det i den forbindelse kunne have været spændende at undersøge, hvilken betydning Netværksrådslagning dette i så fald kunne have for praksis udviklingen inden for resocialiseringsområdet.

Vi har gennem hele processen haft en forforståelse af, at beslutningsrollen som den indsatte skal indtage i Netværksrådslagning, samt metodens betoning af retten til at definere egne problemer og ressourcer, er noget nyt og ikke set før, inden for resocialisering af indsatte i Danmark. Dette er ikke kun anderledes på det metodiske plan, men også rent politisk i forhold til, hvordan samfundet skal forholde sig til indsatte, og hvordan resocialiseringen af kriminelle bedst muligt kan formå at mindske recidivet. Både de indsatte og ansatte er imidlertid meget positive over for det, hvilket kunne indikere, at tilgangen bidrager med noget, der er en mulig mangel på. I dette ligger der en interessant diskussion af, hvilket potentiale der kan være ved sådanne tilgange i resocialisering jævnfør Desistance teori.

Desistance kommer af det engelske ord desist, som direkte oversat betyder "afstå", og det refererer til et område inden for det kriminologiske felt. Desistance betyder "the process of ending a period of involvement in offending behavior" (Farral, S. & Calverley, A. 2006:2). Området har ikke været genstand for megen opmærksomhed endnu. Førende kriminologiske forskere udtaler, at det er "et relativt nyt forskningsområde inden for kriminologien", samt at "det er et forsømt område inden for forskning" (Farral, S. & Calverley, A. 2006:2-3). Der findes derfor overvejende kun engelsk litteratur omkring Desistance teori.

Grundelementet i Desistance forskningen er det skift i optik på kriminalitetsbekæmpelse, som det repræsenterer. I stedet for at fokusere på "What Works", fokusere man i Desistance på "How it Works" – hvordan det virker, det vil sige, hvordan kan vi blive klogere på, hvad der får folk til at stoppe med at begå kriminalitet (Maruna, S. 2011:66). Der er her tale om en proces, hvor både markører som parforhold, forælderrolle, at få et arbejde/uddannelse, alder og personlig modning spiller en afgørende rolle. Herunder også, om det er muligt at skabe sig en ny social identitet.

Indenfor Desistance forskningen er budskabet, at "What works" tilgangen fokuserer for snævert på adfærdsændringer som grundlag for resocialisering. Der er behov for et bredere fokus på, hvordan kriminelle resocialiseres og ny kriminalitet forebygges (Farral, S. & Calverley, A. 2006:197).

Her spiller lokalsamfundet og netværket en afgørende betydning i forhold til at være villig til at acceptere den kriminelle som en troværdig samfundsborger. I Desistance forskningen argumenterer man for, at de resocialiserende indsatser i højere grad bør betone disse faktorer, og understøtte denne proces, frem for udelukkende at fokusere på de kriminogene faktorer (Maruna, S. 2011:68). Hovedargumentet i forhold til det dominerende fokus på programvirksomhed i de resocialiserende indsatser er, at individet kan gøre nok så meget for at ændre sin måde at tænke på og bevidst-liggøre sig om sin egen adfærd, men hvis der ikke er et fællesskab til at tage imod én, hvad enten det er familie, venner og eller lokalsamfund, så nytter det ikke meget (Maruna, S. 2011:81)

Kravene om videnskabeligt dokumenterede indsatser har ført til et overvældende fokus på indsatser, som kan dokumenteres. Det har medført et stort fokus på de kriminogene faktorer, idet det er en lettere variable at akkreditere på. Der har endvidere, indenfor de sidste år, sket et skifte i fokus væk fra, hvad der skaber kriminalitet, kriminogene faktorer og mod det, der får kriminelle til at afstå fra kriminalitet (Hansen, G. V. 2015:195).

Faktorerne i dette er blandt andet, at tilknytning til netværk, lokalsamfund samt andre fællesskaber og at de resocialiserende indsatser i langt større målestok bør generere håb om et andet liv uden kriminalitet for den indsatte (Farral, S. & Calverley, A. 2006:195-197). Dette kunne lægge op til et spørgsmål om, hvilken betydning Netværksrådslagning har for det resocialiserende felt i fremtiden, og kunne dette lægger op til et nyt paradigmeskifte?

Kap. 10: Litteraturliste

Bøger:

Glavind, G. J. & Pedersen, H. H. (2016). *Gode spørgsmål, rigtige svar* (1. udgave). Gyldendal A/S.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Interview - Introduktion til et håndværk*. (2. udgave) København: Hans Reitzels forlag.

Lynggaard, K. (2010). *Dokumentanalyse*, I: Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (Red). *Kvalitative metoder - en grundbog*. København: Hans Retizels forlag.

Guldager, J. (2015). *Videnskabsteori - en indføring for praktikere*. København: Akademisk forlag.

Juul, S. (2012). *Hermeneutik*, I: Juul, S. & Pedersen, B. K. (Red.). *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori - en indføring*. København: Hans Reitzels forlag.

Pedersen, S. J. (2014). *Institutionel teori*, I: Vikkelsø, S. & Kjær, P. (Red.), *Klassisk og moderne organisationsteori*. Hans Reitzels forlag

Guldager, J., & Skytte. M. (2017). *Socialt arbejde* (2 udgave). København: Akademisk Forlag.

Hutchinson, S. G., & Oltedal, S. (2003). *Modeller i socialt arbejde* (2 udgave) København: Hans Reitzels forlag.

Faureholm, J. / Brønholt, L. L. (2005). *Familierådslagning*. Munksgaard.

Andersen, M. L., Brok. N. P., & Mathiasen, H. (2006). *Empowerment på dansk* (1 udgave). Frederikshavn: Dafolo forlag.

Goffman, E. (1967). *Anstalt og menneske* (10. oplag), Viborg: Jørgen Paludans forlag.

Smith, S. P. (2006). Fængslet og forestillingen om det moralske hospital - fra religiøs omvende til kognitive behandlingsprogrammer. I: Kühle, L. & Lomholt, C. (Red.), *Straffens menneskelige ansigt*. Frederiksberg: Forlaget Anis.

Engbo, H. (2006). Ret og etik i straffuldbyrdelsen. I: Kühle, L. & Lomholt, C. (Red.), *Straffens menneskelige ansigt*. Frederiksberg: Forlaget Anis.

Andrews, D. A. & Bonta, J. (2006). *The psychology of criminal conduct* (4. udgave), Andersson publishing - the Lexis Nexis Group.

Dalberg-Larsen, J. & Kristiansen, B. L. (2014). *Lovene og Livet* (6. udgave), København: Jurist og økonomforbundets forlag.

Jacobsen, D. I. & Thorsvik, J. (2014). *Hvordan organisationer fungerer*. (3. udgave), København: Hans Reitzels Forlag.

Juul, S. & Pedersen, B. K. (2012). *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori: en indføring*. København: Hans Reitzel.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Interview – det kvalitative forskningsinterview som håndværk*. Hans Reitzel.

Tidsskrift:

Andersen, J. (2005). Empowermentperspektivet: Empowermentperspektivet – vejen frem en kritisk handlingsorienteret socialforskning? *Social kritik: tidsskrift for social analyse og debat*, (101), 60-76.

Hjemmesider:

IIRP: International institute for restorative practices. (2016). *Defining Restorative*, besøgt d. 28/1-2019 via: https://www.iirp.edu/images/pdf/Defining-Restorative_Nov-2016.pdf

Sociale Udviklingscenter. (2017). *Fra Fængsel til Frihed*, besøgt d. 28/1-2019 via: <https://sus.dk/wp-content/uploads/2018/01/fra-faengsel-til-frihed-erfaringsopsamling-2017.pdf>

Sociale Udviklingscenter. (u.d.). *Om os*. besøgt d. 30/1, via: <https://www.sus.dk/om-sus/>

Sociale Udviklingscenter. (26. november 2009). *Når gode råd ikke er dyre*, besøgt d. 10/5-2019, via: https://www.brugerindflydelse.dk/wp-content/uploads/Nar_gode_rad_ikke_er_dyre.pdf

Café Exit. (u.d.). *Her er vi*. Besøgt d. 28/1-2019, via: <https://cafeexit.dk/her-er-vi/>

Café Exit (u.d.). *Vi støttes af*. besøgt d. 28/1-2019, via: <https://cafeexit.dk/om-os/vi-stoettes-af/>

Café Exit. (2017). *Café exit blev stiftet med rystende hånd*, Besøgt d. 28/1-2019 via: <https://cafeexit.dk/wp-content/uploads/pdf/cafeexitjubilaem2017web.pdf>:

Café Exit og Folkekirkens uddannelses- og videnscenter (2016). *Uden for murene*, besøgt d. 28/1-2019 via: https://www.fkuv.dk/Resources/Persistent/4/1/a/1/41a110557fadb8371b85de7ca0629dbd37b275b8/Uden%20for%20murene_WEB%20%28002%29.pdf

Café Exit. (December 2017). *Fra indsats til værdsat*, Besøgt d. 28/1-2019 via: <https://cafeexit.dk/wp-content/uploads/pdf/strategi-2018-2020-endelig-udgave.pdf>

Justitsministeriets forskningskontor. (2012). *Risikofaktorer, effektevalueringer og behandlingsprincipper - en forskningsoversigt*, besøgt d. 9/6-2019

via: <http://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/Forskning/Forskningsrapporter/2012/Resocialiseringsrapport%20%202012.pdf>

Justitsministeriet. (2012). *Aftale om kriminalforsorgens økonomi i 2013-2016*, besøgt d. 6/2-2019, via:

[http://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Pressemeddelelser/pdf/2012/Aftale tekst-KRF.pdf](http://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Pressemeddelelser/pdf/2012/Aftale%20tekst-KRF.pdf)

Retsinformation. (2001). *Straffuldbyrdelsesloven*, besøgt d. 17/2-2019 via:

<https://www.retsinformation.dk/Forms/r0710.aspx?id=194713#idbabca570-5bca-450b-826b-70f7788bcf83>

Retsinformation. (2014). *Forvaltningsloven*, besøgt d. 20/5-2019:

<https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=161411>

Retsinformation. (1953). *Danmarks riges grundlov*, besøgt d. 19/6-2019 via:

<https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=45902>

Retsinformation. (1996). *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention*, besøgt d. 19/6-2019 via: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=81462>

Kriminalforsorgen. (u.d.). *Flerårsaftaler og mål*, besøgt d. 19/2-2019, via:

<https://www.kriminalforsorgen.dk/om-os/kriminalforsorgens-opgaver/fleraarsaftaler/>

Kriminalforsorgen. (Juni, 2017). *Forandringsarbejde i udfordrende rammer - erfaringer med implementering af RNR i KiF*, besøgt d. 23/2-2019, via:

<https://www.kriminalforsorgen.dk/wp-content/uploads/2018/12/forandringsarbejde-i-udfordrende-rammer-erfaringer-med-implementeringen-af-rnr-i-kif.pdf>

Vidensportalen. (2014). *Risiko, Behov og responsivitetprincipperne (RNR)*, besøgt d. 6/2-2019, via: <https://vidensportal.dk/temaer/kriminalitet/risiko-behov-og-responsivitetprincipperne-rnr-1>

RNR and Desistance, Serin & Lloyd. (2017). *Understanding the Risk Need, Responsivity (RNR) model and crime desistance perspective and integrating them into correctional practice*, besøgt d. 12/6-2019 via: <https://carleton.ca/cjdml/wp-content/uploads/Crime-desistance-and-RNR-final.pdf>

Maja Lundemark Andersen (2018): *Empowering collaboration within a Danish workfare paradigm: a challenge in social-work research*, besøgt d. 5/6-2019 via: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13691457.2018.1553149>

Den danske ordbog (u.d.). *Tilgang*, besøgt d. 15/6-2019 via: <https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=tilgange>

Den danske ordbog (u.d.). *Metode*, besøgt d. 15/6.2019 via: <https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=metode>